

APA REFERANS:

Atalay, M. C. (2024). YAPAY ZEKÂ İLE DENEYSEL VE ESTETİK BİR GÖRSEL İLLÜSTRASYON: “VAROLUŞUN DERİNLİKLERİNDE GERÇEKÜSTÜ BİR YOLCULUK” ÇALIŞMASI VE ÇÖZÜMLEMESİ. Ed: M. C. Atalay ve A. Tilbe (Yay.), Yazınsal ve Sanatsal Okumalar, s:124-163. Hiper yayın.

BÖLÜM 7

YAPAY ZEKÂ İLE DENEYSEL VE ESTETİK BİR GÖRSEL İLLÜSTRASYON: “VAROLUŞUN DERİNLİKLERİNDE GERÇEKÜSTÜ BİR YOLCULUK” ÇALIŞMASI VE ÇÖZÜMLEMESİ

Prof. Dr. Mustafa Cevat ATALAY

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Sanat ve Tasarım Fakültesi

GTS Bölümü

GTS Anasanat Dalı

Elmek: mcevata@gmail.com

ORCID: 0000-0002-7498-4722

Giriş: Yapay Zekâ ile İllüstrasyon Üretiminin Kavramsal ve Estetik Çerçevesi

Yapay Zeka (Artificial Intelligence, AI), günümüzde hızla gelişen bir teknoloji olarak hayatımızın birçok alanına derinlemesine nüfuz etmiş ve etkisini artırmıştır. 2024 yılı itibarıyla, yapay zekânın görsel sanatları derinden etkilemeye başladığı bir dönem içindeyiz. Morandín-Ahuerma, (2022:1950) “Yapay zekâ, bir makinenin veya bilgisayar sisteminin mantıksal akıl yürütme, öğrenme ve problem çözme gibi insan zekâ sı gerektiren görevleri simüle etme ve gerçekleştirme yeteneği” olarak tanımlamaktadır.

Günümüzde sanat, bilim ve teknoloji disiplinleri arasındaki sınırlar, yeni organizasyonlar, teknolojik araçlar ve disiplinler arası işbirlikleri sayesinde aşılakta; bu alanlarda çalışan sanatçı-araştırmacı ve araştırmacı-sanatçılar, hem anlamlı bir sanat yaratmak hem de bilimsel ve teknolojik yeniliklere öncülük etmek için yeni yaklaşımlar geliştirmektedir (Grau,2003: ix).

Sanat süreçlerine, teknolojinin ve bilgisayarın dahil olduğu birçok çalışma-yapıt ve uygulama mevcuttur; Artık, 2024 yılı itibarıyla, AI uygulamaları, neredeyse her bilgisayar kullanıcısının erişebildiği altyapılar üzerinden kullanıcı düzeyine göre; karmaşık- basit düzeyde kullanılabilir. Bu durum, hem sanatçılar hem de sıradan kullanıcılar için görsel sanatlar

alanına dair, önemli bir etki yaratmakta ve sanat üretim süreçlerinin bu yeni aracını tartışmaya ve sanat teknoloji bağlamında platformun dönüşümünü anlamaya zorlamaktadır. Aslan’a göre (2019: 231), AI’nın sanat alanında ürettiği resimler, sanatın tanımını ve yaratıcılığı yeniden sorgulayarak yeni tartışmalar başlatmış ve bu alandaki çalışmalar son yıllarda hızla ilerlemiştir.

Tarihsel geçmişine göz atıldığında, AI’nın temellerinin aslında çok daha eskiye dayanmakla beraber esas atılım; McCarthy’e göre (2007), “Alan Turing, tarafından 1947’deki bir konferansında AI ve bilgisayar programlarını birleştirerek akıllı makinelerin icat edilebileceği fikrini ortaya koymuştur.” Bu önemli bir aşamadır ve AI’nın ilk teorileri ve uygulamaları 20. yüzyılın ortalarına kadar uzanmaya ve araştırılmaya devam edilmiştir. AI’nın sanatla ilişkisi, 1960’lı yıllara kadar uzanmakta olup, bu dönemde bilgisayar temelli sanat eserleri ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte, AI’nın derin öğrenme ve karmaşık algoritmalarla şekillenmesi 2000’li yılların başlarında daha belirgin hale gelmiş ve yaratıcı faaliyetlerin daha yoğun bir şekilde ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu büyük değişimler; son yıllarda, özellikle derin öğrenme ve makine öğrenmesi gibi alanlardaki hızlı ilerlemelerle birlikte AI’nın sanatta ve diğer alanlarda kullanım potansiyeli büyük bir hızla artırmıştır. Alpaydın’a göre (2020:91). Derin öğrenme, soyutlama katmanları sayesinde veriyi anlamayı derinleştirir ve insan müdahalesini azaltarak büyük veri setlerinden otomatik öğrenmeyi mümkün kılar. “AI, çeşitli algoritmalar veya derin öğrenme teknikleri sayesinde sanat eserleri oluşturur” (kolektifhouse.co) ve “derin öğrenme” sayesinde, teknolojinin sanatla etkileşimi, yaratıcı süreçlerin yeniden şekillenmesine ve sanat anlayışının evrimleşmesine yol açmaktadır. AI temelli sanat, bilgisayarın matematiksel ve algoritmik gücünden yararlanarak sanat üretim süreçlerine dahil olmuştur. Bu gelişme, sanat dünyasında büyük bir dönüşümü beraberinde getirmiştir; özellikle AI ile sanat üretimi daha yaygın ve çeşitli bir hale gelmiştir.

AI ile “**sanat-tasarım**” ürünü görselleri üretmenin farklı metotları bulunmaktadır. Bunlardan birisi ve şu anda en yaygın hale gelen hali, görsel üreten AI algoritmaları aracılığıyla estetik veya sıradan görseller üretmektir. Bu tür üretimler, belirli veri setlerine dayalı olarak özgün sanat yapıtlarına veya görsellere benzeyen görseller üretebilir.

Sanatçı

Estetik¹ ve subjektif öğeler, çevrelerinden etkilenen sanatçılar tarafından işlenir ve içsel süreçlere yansır. “Sanatçının yaptığı şey, durumları belli sınırlar içinde göstermek; sayısız olaylar ya da olabilecek olaylar arasından en önemlilerini çekip çıkararak, onlara yeni boyutlar kazandırarak değerlerini belirtmek; başka insanların onların anlamlarını görebilmesini sağlamaktır.” (Kuçuradi, 2009: 7). AI ile üretilen görüntüler ve fikirler, sanatçılara farklı perspektiflerle yaratıcılıklarını kullanma fırsatları sunar. Bunun yanında, Brague’ye göre (2023:6), AI; sanatın yaratılmasında bir araç olarak kullanıldığında, sanatçı küratörlük, algoritmik ayarlamalar ve üretim sonrası süreçlerden sorumlu olmaktadır. Ancak bu yaratıcı süreç, yazarlık ve etik ile ilgili belirsizlikler doğurarak, sanat üretiminde yeni soruları gündeme getirmektedir.

Yapay zekânın bu kapasitesi, sanatçıların geleneksel üretim süreçlerini hem teknik hem de fiktisel açıdan “**dönüştürmelerine**” olanak tanır. Gjorgjeski’ye göre (2024: 51), AI, geleneksel sanat alanlarını dönüştürerek yeni ve sofistike yaratım süreçleri sunmuş, hem bağımsız ürünler yapan hem de sanatçılara destek sağlayan bir araç olarak sanat dünyasında önemli bir yer edinmiştir. Bu tür üretimler, sanatçılar tarafından çeşitli müdahalelerle şekillendirilip sergilenebilir, böylece hem yapay zekânın hem de sanatçının yaratıcı süreçlerinin birleşimi ortaya çıkar. AI çalışmalarının sanatçılara sağladığı bir diğer önemli katkı, üretim süreçleri ve hızları sayesinde ilham verme potansiyelidir. Sanatçılar çevrelerinden ve bulundukları evren ve koşullardan esinlenerek yeni “fikirler” üretirler. AI, bu yaratıcı süreçleri besleyerek sanatçılara farklı bakış açıları kazandırabilir ve onların ilham kaynaklarını çeşitlendirebilir. Bu bağlamda, AI sadece bir araç değil, aynı zamanda sanatçının yaratıcı süreçlerini “derinleştirip zenginleştiren” bir kaynağa dönüşebilir.

AI Üretimi

AI ya ait “**bileşik üretimler**”, farklı öğelerin bir araya getirilmesiyle oluşur ve sanatçılar için sürekli etkileşimde bulunan, çoğalan, dönüşen ve yeniden şekillenen bir görsel havuz yaratır. Sanatçılar bu havuzdan faydalanarak farklı yorumlar, metin analizleri ve biçimsel dönüşümler yoluyla yeni anlamlar ve estetik ifadeler üretebilirler. Böylece her birleşim, içindeki

1 “İnsanlar doğal nesnelerden beceri gerektiren sanat eserlerine kadar birçok şeyde güzelliği hisseder ve estetik, zihnin güzel nesneleri nasıl gördüğünün incelenmesidir.” (Shimamura & Palmer, 2012:1).

potansiyelleri keşfetmeye ve sanatçının yaratıcı sürecine katkı sağlamaya olanak tanır. Bu dinamik etkileşim, sanatçıların geleneksel sınırları aşmalarına ve görsel dilde yenilikçi yaklaşımlar geliştirmelerine imkân verir. Sanatçılar, görselleri kullanarak eserlerine özgün yorumlar ekleyebilir ve yeni anlam katmanları oluşturabilirler. AI'nın bu şekilde bir etkileşim alanı sağlaması, sanatçılara yaratıcı süreçlerinde yenilikçi ve özgün yaklaşımlar geliştirme fırsatı sunar.

“Sanatçılar her zaman boya fırçasından kameraya kadar araçlarla çalışmışlardır; insanlık teknolojik yeniliklerle görsel harikalar yaratmıştır. AI'nın (YZ) doğuşuyla, sanatçılar ve araçlar arasındaki ayrılmaz bağ hiç bu kadar elle tutulur ve zorlayıcı olmamıştı.” (www.salzburgglobal.org). Sanatçılar ve tasarımcılar, farklı araçları kullanarak yaratıcı süreçlerine yeni bir boyut kazandırabilirler. AI, ile sanatçının ifade biçimlerini zenginleştiren ve genişleten bir rol etkileşimi vardır. Sanatçılar, bu yeni teknolojiyi estetik yaratım süreçlerinde bir araç olarak görmekte ve bunun, sanatsal ifade biçimlerinin çeşitlenmesine olanak tanıyan önemli bir adım olduğuna inanmaktadırlar. Laetro internet sitesi analistine göre; AI, sanatçılara sınırlarını zorlayarak farklı stiller ve teknikleri keşfetme imkanı sunarak yaratıcı keşifte yeni ufuklar açmıştır. Ayrıca, AI araçları, sanat yaratımını daha erişilebilir hale getirerek, geleneksel eğitim almamış bireylerin bile sanatla deney yapabilmesini sağlamış ve sanatın demokratikleşmesine katkıda bulunmuştur (www.laetro.com) Bu bağlamda, AI, sanatçıların geleneksel ve dijital araçlarla geliştirdikleri estetik dilin bir parçası olarak değerlendirilmeli ve bu dönüşüm, sanatsal yaratımda bir “kırılma” olarak kabul edilmelidir. Bugün, sanat, evrimsel bir dönemeçte yer almakta ve resim sanatında, fotoğraf makinasının keşfinden daha önemli bir nitelik taşır. Sanatta gerçeklik algısını ve temsil biçimini değiştiren Fotoğraf makinası, temelde bir teknik araçken, günümüzde elimizde sadece teknik değil, aynı zamanda “**fikri**” bir araç da bulunmaktadır.

Stocker, Jandl, & Hirsch' e göre (2023:9) Teknolojinin hızlı ilerleyişine rağmen, AI'nın (AI) toplumsal ve sanatsal bağlamda anlaşılması dinamik ve sürekli değişen bir süreçtir. AI'nın insani ve sürdürülebilir bir şekilde kullanılabilmesi için yalnızca mühendislik ve politika değil, aynı zamanda sanatsal ve yaratıcı çalışmalardan doğan perspektiflere de acil bir ihtiyaç vardır.

Dijital çağda sanat, AI destekli teknolojilerle yeniden tanımlanarak, eserlerin üretim, algılanma ve değerlendirilme biçimlerinde önemli bir evrim yaşamaktadır (Gülpınar & Boyraz 2024). Dijital sanat alanında,

AI, algoritmik altyapıları sayesinde etkileyici ve gerçekçi görüntüler üretebilmektedir. Ayrıca AI, yıpranmış sanat eserlerinin restorasyonunda da önemli bir araç haline gelmiştir. Örneğin, eski fotoğrafların tamamlanması veya yenilenmesi gibi çalışmalar, AI sayesinde daha verimli ve doğru bir şekilde gerçekleştirilebilmektedir. Bu teknolojinin sunduğu olanaklarla sanatçı istem tasarımcıları daha önce mümkün olmayan hızda görsel ve estetik deneyimler ortaya koyabilmektedirler. Ancak, AI'nın ürettiği her görsel yüksek kalitede olmayabilir; zaman zaman düşük kaliteli ve estetik olarak tatmin edici olmayan işler de ortaya çıkabilmektedir.

AI teknolojisinin gelişimi, videolar, müzik, metinler ve resimler gibi çok çeşitli alanlarda eserlerin yaratılmasına yol açmıştır. Hatta insanlara özgü olduğu düşünülen sanat alanında bile, AI sanat eserleri yaratmaya başlamıştır (Park, Kang & Kim,2023:3). Müzik, şiir ve film animasyonu gibi sanat dallarında da kullanılması AI'nın kapsamının gittikçe genişlemekte olduğunu göstermektedir. AI tabanlı görüntü oluşturucuların yükselişi, sanatın tanımı ve sanatçıların geleceği üzerindeki etkileri üzerine tartışmaları alevlendirmiştir. AI, animasyon endüstrisinde hem bir tehdit hem de işbirlikçi olarak algılanıyor; yaratıcı süreçlere katkı sağlayabilirken, insan dokunuşunun önemini ve AI'nın sınırlamalarını vurgulayan bir tartışma konusu olmaya devam ediyor (<https://news.harvard.edu>).

AI sanatı, insanın fiziksel ve zihinsel sınırlarını aşarak, daha önce deneyimlemediğimiz sistematiklikte ve insanlık algısını genişletecek özgün estetik olasılıkları keşfeden bir sanat türüdür (Manovich, 2019:8). Bu yeni sanat türü; sanatçılar arasındaki işbirliğini daha etkin hale getirecektir ve sanat dünyasında yeni ifade biçimlerinin ve yaratıcı süreçlerin kapılarını aralayacaktır denilebilir.

Sanatın geleceği, AI'nın sunduğu yeni olanaklarla şekillenirken, özgünlük ve bireysel ifade sorunsalları arasında, sanatçılara kendi tarzlarını teknolojiyi bir araç olarak kullanarak yeniden tanımlama fırsatı sunmaktadır. (www.soylentidergi.com).

Geleneksel sanat ile AI'nın sunduğu yeni platform arasındaki “özgünlük” ve bireysel ifade tartışması bulunur. AI'nın “sanat” ne denli üretebildiği konusu, sanat dünyasında sıkça tartışılan bir meseledir ve bu tartışmanın alt yapısı; AI'nın henüz insan yaratıcılığının ve estetik anlayışının derinliklerine ulaşamamış olmasından kaynaklanabilir. Resim, Heykel Seramik gibi Plastik sanatların, geleneksel malzeme ve örüntülerle çalışılan sanat estetiği, tarihsel olarak insanın duygusal, entelektüel ve estetik üretimlerinin bir sonucu olarak gelişmişken, AI tamamen farklı bir platformda varlık

göstermektedir iddiasının kanıtlanması gerekir; Bilgisayar programlarının algoritmalarına dayalı bir üretim süreci, plastik sanatların düşüncelerin aktarılmasında ve sonuçlandırma süreçlerinde farklılıklara sahiptir. Geleneksel resim sanatı ve kavramsal sanat, farklı hedefler doğrultusunda estetik ve ifade biçimlerini şekillendirmiştir. Resim sanatı, tarih boyunca dönüşerek farklı üsluplar geliştirmiş, kavramsal sanat ise düşünceyi merkeze alarak sanatın anlamını ve işlevini dönüştürmüştür. AI ise fikirleri, kavramları ve kelimeleri algoritmik kombinasyonlarla işleyerek sanat için yeni bir aktarım platformu sunmaktadır.

AI sanat dünyasında fırsatlar sunduğu gibi, bazı zorluklar da yaratmaktadır. Sanatçılar, bilgisayar, AI sayesinde geleneksel el yapımı sanat eserlerinin yanı sıra dijital sanat eserleri de üretebilmektedirler. Bu, bazı noktalarda işlemlerin ve tasarımların makineler tarafından yapılması anlamına gelse de, insanın yaratıcılığı ve estetik anlayışı bu sürecin hâlâ önemli bir parçasıdır. “İnsan-makine iş birliğiyle sanat yaratımında başarı, insan zihinsel durumları ve estetik değerler ile makinelerin yaratıcı yetenekleri arasında iki yönlü bir anlayış ve uyum gerektirir.” (Guo et al., 2022:8). AI, sanatçılara yaratıcı süreçlerini hızlandırma, yeni estetik deneyimler yaratma ve daha önce hiç düşünmedikleri şekillerde esinlenme fırsatları sunmaktadır. AI ve geleneksel sanat arasındaki ilişki şu an için bir çatışma değil, daha ziyade birbirini tamamlayan ve farklılıkları zenginleştiren bir iş birliği olarak değerlendirilmelidir.

Teknolojinin gelişimiyle birlikte, AI’nın sanatta daha karmaşık ve gelişmiş kullanım alanları sunması beklenmekte; bu da yaratıcı ifadeler ve sanatsal keşifler için yeni yollar açabilir (<https://aiartmagazine.org>) Gün geçtikçe, AI’nın sanatsal ve tasarımsal süreçlerin bir parçası olmaya devam edeceği söylenebilir. AI, hayatımızda giderek daha önemli bir rol oynamaya devam etmektedir. Görsel üretim potansiyeli ve grafik/ illüstrasyon üretimlerinde, AI’nın estetik katkıları giderek daha fazla gözlemlenmektedir. AI görsel üretimleri, sanatçılar ve tasarımcılar için yeni bir motivasyon kaynağı ve yaratıcı başlangıç noktası sunmaktadır. AI’nın üretim süreçlerinin hız ve biçimsel çeşitliliği, izleyicilerin ilgisini çekerken, tüm bu üretimler insanlık tarihine ait görsel havuzun bir parçası olarak sanat dünyasında kendine yer bulmaktadır. Bu bağlamda, AI, illüstrasyonların “**estetik boyutu**”, hem izleyiciler hem de tasarımcı-sanatçılar için önemli bir nicel ve nitel değerlendirme ölçütü haline gelmiştir.

Veri setleri, videolar, fotoğraflar, çizimler ve sanat eserlerinin kullanımı, AI algoritmalarının estetik üretimdeki rolünü anlamak için kritik

öneme sahiptir. Günümüzde AI üretimleri, insan eliyle oluşturulmuş veri setleriyle eğitilmektedir. “AI’nın sanatçı olabilmesi, yalnızca kuralları uygulamakla sınırlı kalmayıp, estetik algısını geliştirmek için binlerce eser üzerinden öğrenim yaparak yaratıcı ürünler ortaya koyabilmesine bağlıdır.” (<https://bilimgenc.tubitak.gov.tr>). AI tarafından üretilen görsel temsillerin veri havuzları üzerinden değerlendirilip yeniden üretilmesi, taklit edilen unsurların belirlenmesine olanak tanırken, bu üretimlerin estetiğini eleştirel bir bakışla gruplandırma ve tanımlama imkânı sunar. Böyle bir yaklaşım, estetik ve beğeni süreçlerini daha iyi anlamamızı sağlar. AI sistemlerinin görselleri taklit etmesi ve bu süreçte estetik ölçütler olarak belirli unsurları öne çıkarması, insanlık beklentilerine uygun bir biçimde seçim yapmasıyla ilişkilidir. Bu durum, derin öğrenme modellerinin, ortak bir önceki estetik dile ait bileşenleri barındıran bir yapıya sahip olduğunu düşündürmez mi? Özellikle öne çıkarılan ve geri plana atılan unsurlar, AI’nın estetik algısının insan tarafından şekillendirildiğini ortaya koyar. Eğer bu durum kabul edilirse, AI, ortak veri havuzlarından yararlanırken istemlerin belirsizliği nedeniyle üslupsal olarak “**belirsizleşebilir**”; bir tarz veya üslup geliştirmez ve bu durum bu üretimlerin genel tutarsızlıklarına yol açabilir. Dolayısı ile “AI tarafından üretilen sanat, aşırı tekrar eden desenler, karmaşık unsurları yeterince yansıtamama, duygusal ve kavramsal derinlik eksikliği ve gerçekçilikte “uncanny valley”² gibi sorunlarla karşı karşıya kalarak insan sanatının özgünlüğüne ulaşmada sınırlamalar göstermektedir.” (<https://goldpenguin.org>). Bu durum, anlam kaymasına ve bağlamın dengesizleşmesine yol açarak istenmeyen görsel üretilere neden olabilir. AI temelli sanat ve tasarım süreçlerinde en önemli sorunlardan biri, bu üslupsal³ “**belirsizliktir**.”

AI temelli görsel üretim modelleri, üretim hızını artırırken, hem tekdüze eserlerin hem de işlevsel temellere dayanan, teknik ustalığa sahip farklı çalışmaların ortaya çıkmasını mümkün kılar. Ancak, mevcut araştırmalar ışığında, bu tür üretimler, tam anlamıyla “**bir**” sanatçıya ait kişilik, estetik değerler oluşturmakta iyi bir performans göstermemektedirler. Bunun nedeni Bu yapının arkasında bir sanatçı estetik bağlamının olmaması veya yetersiz olmasıdır. Sanatçı duygusallığını—yani; “ruhsallığını”⁴—aktarmaktan uzak

2 Uncanny Valley, insan benzerliği taşıyan nesnelerin, tam olarak insan gibi görünmedikleri durumlarda izleyicide rahatsızlık ve tedirginlik yaratarak, estetik algı ve insan-makine etkileşiminde kritik bir rol oynayan bir kavramdır. (<https://www.britannica.com/topic/uncanny-valley>)

3 ““*Üslup*” konusunun psikolojiyi yakından ilgilendiren derin boyutları bulunmaktadır. Kişinin yaratıcı sanatçının, en başta kendi psikolojik boyutunu, sonra da toplumunun psikolojik boyutunu tanımlayıp, sağlam şekilde masaya yatırabilmesi, “*üslup*”a ulaşmadaki zirve noktaları oluşturan eylemleridir diye düşünülebilir.” (Eroğlu, 2017: 8).

4 “Aynı şekilde, tin ve ruh, insan gözünden, bir insanın yüzünden, etinden, derisinden, bütün ligüründen parıldar ve burada anlam, daima, kendisini dolaylımsız görünüş içersinde gösteren şeyden daha engin

kalmaktadır. Bunun başlıca nedeni, AI temelli üretimlerin bir veri setinin “bileşkesi” olarak oluşması, oluşturulduğu biçimin estetik bir kolaj- bileşke olması ve bu süreçlerin sanatçı “özgürlüğünden⁵-bağımsızlığından” yoksun olmasıdır. Becker’e göre (2013:66) sanatçıların, izleyicilerde duygusal bir tepki uyandıran sanat eserleri yaratırken, alışlagelmiş yöntem ve uygulamalardan yararlandıklarıdır. Sanatçılar, bu yerleşik yöntemleri kullanarak beklentiler yaratabilir, gerilim oluşturabilir ve sonunda bu gerilimi çözebilirler.

Ayrıca; “AI’nın (AI) süreçlerinde ortaya çıkan belirsizlikler, onun güvenilir ve açıklanabilir bir araç olmaktan ziyade doğası gereği doğaçlama ve yoruma açık bir sistem olduğunu göstermektedir.” (Sivertsen et al., 2024:). Sonuç olarak, AI, insan sanatçının, bilincinden, bireysel deneyimlerinden, estetik tercihleri ve duygusal derinliğinden yoksundur. Sanatçının yaratıcı süreci, özgün bir “aura” ve kişisel ifade biçimiyle şekillenirken, AI bu tür insani unsurların ancak görselleri üzerindeki “auranın”⁶ bileşkelerini teknik olarak kullanabilmekte ve ruhsallık, kişisel ifade, doğal ve organik unsurlar, yaratıcı içgüdü ve alışılmadık, sıradışı estetiğinden bağımsız olarak çalışmaktadır. Bu nedenle, AI tarafından üretilen eserler, sanatçı ruhunun ve bireysel estetik tercihlerin doğrudan yansıması olarak kabul edilmemektedir. Bunun yanında, farklı algoritmalar kullanılarak yukarıda belirtilen sanatçı bağlamları kurulabilirse, AI üretimlerinin sanatçı üretimleriyle aynı düzeyde veya daha güçlü bir model oluşturması mümkün olabilir. Bu durum “İnsan yaratıcılığını ve otantikliğini kanıtlamak giderek daha önemli ancak zor hale geleceğini.” (Ha et al., 2024, p. X) ortaya koymaktadır.

bir şeydir. Sanat eseri bu şekilde anlamlı olur ve taşıdığı çizgiler, kavisler, yüzeyler, oyuklar, çukurlar, şu renkler, notalar, sözlü ifadeler ya da başka malzemenin kullanıldığı her şey bu anlamı tüketmiş görünmez; bunun tersine, tam da bir sanat eserinin aniann diye adlandırdığımız şey olan bir iç-hayatı, duyguyu, ruhu, bir içeriği ve tını açığa vurmaktadır sanat eseri.” (Hegel, 2012:20)..

5 Yapay zeka sanatında özgünlük, yaratıcı sorumluluğun kime ait olduğu ve telif hakkı gibi etik sorunlarla iç içe geçmiş karmaşık bir kavramdır; insan sanatçılar gibi bireysel stil ve bakış açısını yansıtmak yerine, yapay zekâ eğitim verilerindeki insan sanatına yoğun şekilde dayanır. (<https://www.laetro.com/blog/ai-art-vs-human-art>).

6 “Sanat yapıtının bu yönlerine aura kavramı açısından yaklaşıp, şöyle denebilir: teknik olarak yeniden-üretilebilirlik çağında sanat yapıtında solan şey, bizzat sanat yapıtının aura’sıdır. .. O halde aura nedir? Zaman ve mekanın alışılmadık dokusudur: bir uzaklığın eşsiz biçimde ortaya çıkışıdır, ne kadar yakın olduğu fark etmez. Ufuktaki bir dağ sırasını ya da seyircisinin üzerine gölgesi düşen ağaç dalını gözümüze takip ederek o dağların ve ağaç dalının aura’sını soluruz. Bu açıklamanın ışığında, aura’ daki mevcut bozulmanın toplumsal temelini kolayca kavrayabiliriz. Bozulma, her ikisi de kitlelerin gitgide artan oluşumuna ve hareketlerinin artan yoğunluğuna bağlı olan iki koşula dayanır. Bunlar: günümüz kitlelerinin nesnelere “yakın olma” isteği ve nesneyi yeniden-üretim yoluyla sindirerek onun benzersizliğini yok etmeye yönelik [Überwindung des Einmaligen jeder Gegebenheit] eşit ölçüde tutkulu merakları” (Benjamin, 2015: 15-18)

Yukarıda belirtilen kapsam ve giriş doğrultusunda, çalışma kapsamında AI ile üretilen ve analiz edilen illüstrasyon çalışmalarının, bu üretimin ontolojik bir üstünlük ya da sanatçıyla rekabet olarak değerlendirilmesinin, “bu araştırma kapsamında” yanlış bir analiz olduğunun vurgulanmasının önemli olduğu ifade edilmelidir.

“Geniş veri kümelerini ve makine öğrenme tekniklerini kullanan AI algoritmaları, genellikle girdi verileri tarafından yönetilen stilleri, kompozisyonları veya tamamen yeni formları taklit eden görsel parçalar üretir.” (www.laetro.com) AI üretimleri, geniş bir stil yapısı üzerine eğitim almış olsa da, özgün üsluplarını ve estetik tavırlarını sanat eserlerine, özellikle illüstrasyon gibi çeşitli sanat-tasarım formatlarına dönüştürebilir. Bu süreç, yeni görsel ve duygusal ortamların yaratılmasına olanak tanır. Bununla birlikte, AI, veri havuzlarından elde ettiği her türlü bilgiyle çeşitli üretimler gerçekleştirebilir ve bu üretimler, teknik açıdan hayrete düşürecek düzeyde üstünlükler sergileyebilir. Estetik, bütünsellik ve estetik sağlık açısından ise AI’nın tutarlılığı hâlâ tartışma konusudur.

Estetik Yaratım

AI’nın yaratıcılığı, insan yaratıcılığından temel olarak farklıdır; insan yaratıcılığı kapsamında; Zweig’e göre (1949: 41-51). Sanat ve yaratım, doğrudan hissedilemeyen bir süreçtir, fakat sonuçları duygusal dünyamızda somutlaşarak anlam bulur... yaratıcı süreç, şuur ve şuursuzluk gibi zıt iki unsurun sürekli bir gerilim içinde birbirine karışmasından doğmaktadır

Veri desenlerinin kombinasyonlarını üretmeye dayanır ve sezgisel ya da içsel bir yaratıcı kıvılcımdan ziyade “desen bazlı yaratıcılık” ile sınırlıdır. Bu, estetik açıdan etkileyici sonuçlar doğurabilse de, AI yaratıcılığı duygusal bağlam ve insan faaliyetinin derinliğinden yoksundur (www.laetro.com) AI’nın geniş veri setleri ve kaynakları, doğrudan insan yaratıcılık deneyiminden eksiktir. İnsan verilerine dayalı öğrenme süreçleri, üretimlerin estetik olarak “dolaylı” bir yönde olmasını mı sağlar? Eğer böyleyse; bu durum, arkasında insan düşüncesinin ve yaratıcı gücünün bulunmamasıyla estetik anlamda bir kopukluk yaratmaktadır.

Yaratıcılığın ardından üslupsal yaratıcılık da değerlendirilebilir. AI üretimlerinin çok sayıda ve geniş kapsamlı veri tabanlarına dayanarak her sanatçının stiline hitap edebilecek biçimde eserler oluşturabilmesi, yaratıcı bir süreç olarak görülebilir mi? Bu, yaratıcılığın yalnızca teknik bir kombinasyon mu yoksa yeni bir anlam ve bağlam üretebilme kapasitesi mi olduğu sorusunu gündeme getirir. Sanatçılar, Kagan’a göre (1993: 284-404)

“Belli bir cins, belli bir tarz, belli bir üslup için ortak olan koşullanmışlık ilkeleri her sanat yapıtında özel bir biçimde yansır... Bu bakımdan, kimi sanatçıların yaratımları üslupça sıkı sıkıya belirlenmiş olabileceği gibi, kimi sanatçıların yaratımları da, yalnızca çeşitli dönemler içinde değil, ama aynı bir dönem içinde de üslupça farklılıklar gösterebilmektedir.”

Bireyselliğin, insan ruhuna özgü özgünlüklerin, özgürlüğün ve sınırların AI tarafından taşınamaması, AI'nın en büyük üslup ve tutarlılık sorunlarından biri olarak ifade edilmelidir. Eğer bu, genel kabul gören bir varsayım değilse, üslup ve sanatçı yaratıcılığı kavramlarının sınırları yeniden tanımlanmalıdır. AI'nın estetik görseller üretimindeki eksiklikleri, onun sanatçılar tarafından tamamen reddedilmesi veya dışlanması gerektiği anlamına gelmez. Aksine, bu durum, AI'nın sanatsal üretimde nasıl bir rol oynayabileceğini ve bu rolün mevcut yaratıcı süreçleri nasıl dönüştürebileceğini daha kapsamlı bir şekilde sorgulamayı gerektirir. Sanatçılar için AI ile çalışma gerekliliğini doğuran bir zemin hazırlamakta ve beraberinde, sanatçılara yeni perspektifler, yaratıcı alanlar sunarak, onların ihtiyaç duyduğu yeni olanakları yaratmaktadır. Bu sayede, insanın yeni, farklı ve hızlı üretimlerin olağan bir parçası haline gelmesi mümkündür.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışma, AI'nın görsel üretim alanındaki niteliklerini tanımlamayı ve bu üretimlerin estetik ile illüstratif özelliklerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. AI tarafından üretilen içeriklerin niteliği, çalışma kapsamında betimlenmiş ve bu üretimler günümüz AI teknolojilerinin mevcut durumunu temsil eden bir bağlamda ele alınmıştır. Ayrıca, bu süreç, bugünün teknolojik gelişmelerin etkili bir şekilde belgelenmesine katkı sağlayacak bir temel oluşturmayı hedeflemektedir.

Çalışmanın ana hedefi, AI ile üretilen görsellerin illüstrasyon niteliğini ve estetik değerlerini sorgulamak, bu görsellerin üretim yöntemlerini analiz ederek yöntemsel yaklaşımları anlamaktır. Bu bağlamda, çalışma, AI'nın metinleri görselleştirme sürecindeki teknik ve kavramsal yaklaşımları anlamayı ve değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

AI'nın illüstrasyon üretiminde yaygın bir şekilde kullanıldığı bilinmektedir. Geleneksel yöntemlerle oluşturulan illüstrasyonlar, günümüzde metin tabanlı derin öğrenme süreçlerine dayalı bir dönüşüm geçirmiştir. Bu metinler, AI algoritmalarına istem sağlayarak çeşitli illüstrasyonların üretimine olanak tanımaktadır. Çalışma, bu bağlamda, AI'nın metinlerden nasıl görseller oluşturduğunu ve bu süreçte estetik unsurları nasıl yorumladığını incelemektedir.

Bu bağlamda, çalışma hem bir deneysel araştırma olarak değerlendirilebilir hem de derin öğrenme yöntemleriyle metinlerin görsel dile nasıl dönüştürüldüğüne ilişkin bilimsel bir kaynak olarak ele alınabilir. Bu sayede, AI'nın görsel üretim süreçlerinin sanatsal ve felsefi bağlamda nasıl şekillendiğini ortaya koyarak, alan yazınına önemli bir katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Deneysel bir Yöntem

Deneysel çalışmalar, belirli hipotezleri test etmek ve yeni yöntemler geliştirmek amacı taşır. Bu tür çalışmalar, yeni bilgiler üretme, yenilikçi yöntemler deneme ve gözlem ile uygulama fırsatları sunar. Örneğin, bu makalede çeşitli araçların görsel izlenimi üzerinden yapılan yorumlamalar, diğer araştırmacılar için altyapı oluşturma ve yeni adımlar atma potansiyeline sahiptir. Bu durum, çalışmanın niteliğini artırırken, gözlemlenen eksikliklerin giderilmesine de katkı sağlayabilir. Deneysel çalışmalar, mevcut bilgi birikimini genişleterek yenilikçi çözümler sunma imkânı tanır ve diğer araştırmacılar için önemli bir kaynak niteliği taşır.

Bu çalışma, deneysel yaklaşımı merkeze alarak gerçekleştirilmiştir. El yazısıyla oluşturulan felsefi ve sanatsal metinler isteme dönüştürülmüş, üretimlerin estetik nitelikleri derinlemesine analiz edilmiştir. Metinlerin gerçeküstü bir anlayışla görselleştirilmesi ve buna uygun biçimsel tasarımlar oluşturulması, çalışmaya estetik ve kavramsal derinlik kazandırmıştır. Bu yöntem, yaratıcı süreçlerin sınırlarını keşfederek, estetik değerlerle kavramsal unsurlar arasında güçlü bir etkileşim sağlar. Çalışmanın yönünün korunması ve tutarlılığın sağlanması için ilerleyen aşamalarda çeşitli müdahalelerde bulunulmuştur. Böylece, düşünsel ve betimsel unsurlar estetik bileşenlerle ilişkilendirilmiş, üretilen görsellerin felsefi bir altyapıya dayanması sağlanmıştır. Görsellerin istemlerine dair çalışma; estetik derinlik ve felsefi içeriklerin birleşimiyle yeni bir anlam dünyası yaratmayı hedeflemiştir.

Bu çalışma, eleştirel bir yaklaşımla hem düşünsel hem de görsel üretim süreçlerini analiz etmiş ve dijital araçlarla sanatın kesişiminde yeni bir paradigma sunmayı amaçlamıştır. Çalışmanın her aşamasında kompozisyon yöntemiyle görsel düzen ve felsefi bağlam ilişkisi vurgulanmıştır.

Yöntemin Uygulanması

Bu çalışma, el yazısı ile oluşturulan metinlerin dijital ortama aktarılması ve bu süreçlerin sürdürülebilirliğinin değerlendirilmesi ekseninde yaratıcı yazarlık anlayışıyla şekillendirilmiştir. El yazısı, metnin yaratıcı

yazım cümleleri ve aforizmalar aracılığıyla görsel bir dile dönüştürülmesi amacıyla araçsallaştırılmıştır. Süreç boyunca, vurgulayıcı ve dışavurumcu bir üslubun yoğunluk kazandığı ya da azaldığı ve zaman zaman felsefi bir dilin belirginleştiği bir ana metin yapısı inşa edilmiştir. Çalışma kapsamında, kullanılacak metinler için varoluşsal kavramlar ve anahtar kelimeler özenle seçilmiş, bu doğrultuda karakterler, arka plan görselleri ve çeşitli nesneler detaylı bir şekilde tanımlanarak istemlere dönüştürülmüştür. İstemler, üretim süreci boyunca düzenlenmiş ve farklı yazılımlar üzerinde AI'nın üretim ve yorumlama biçimleri analiz edilerek yeniden yapılandırılmıştır. Bu bağlamda, istem metinleri on aşamalı bir yapıya uygun olarak tasarlanmış ve birbirine bağlı bir olay örgüsü biçiminde kurgulanmıştır. Her aşama, AI'nın konuya özgü betimleme unsurlarını içerecek şekilde yapılandırılmış; böylece hem tematik hem de estetik bir bütünlük sağlanmıştır.

Bu çalışmada görseller, Adobe ve Firefly platformlarının lisanslı sürümleri kullanılarak üretilmiştir. Lisanslı süreçler kapsamında oluşturulan görseller, estetik ve teknik açılardan değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır. Yukarıdaki metinler doğrultusunda analiz edilen çalışmalar, hem metni tanımlayan hem de metne vurgu yapan boyutlar üzerinden incelenmiştir. Çalışma kapsamında oluşturulan görsellerde, referans örnekler belirli bir kompozisyon simgesi olarak kullanılmıştır. AI tabanlı görsel uygulamalar, benzer operasyonel yaklaşımlar ile üretim sürecini gerçekleştirmiştir. Üretim sürecinde kullanılan istemler şu temalar doğrultusunda belirlenmiştir: kompozisyon, resim, çizgi roman, mürekkep, soluk resim, kaotik siyah-beyaz, arka aydınlatma, manzara fotoğrafçılığı, füzen boyama, noktacılık ve kübizm. Bu metodolojik yaklaşım, AI destekli görsel üretim süreçlerinin sistematik bir değerlendirmesini sağlamak ve üretilen görsellerin estetik ve kavramsal bağlamda anlamlandırılmasına katkıda bulunmaktadır.

Biçem

Biçemsel sorunlar, bu tür üretimlerde karşılaşılan en büyük zorluklardan biridir. Geniş veri ağı, üretilen görsellerin farklı “stillerde” olmasını sağlama potansiyeline sahip olabilir ancak estetik çeşitliliği aratırken, örüntülerin tutarlılığını tehdit edebilmektedir.

Zaman zaman, deneye uygun üretimlerde basmakalıp türev görseller ortaya çıkmış; ancak bu görseller, metinler üzerinden daha tutarlı bir üretim yapabilmek için tekrar düzenlenmiştir. Ayrıca, gerçeküstü bir metne ait tasarım unsurları ve metin tasarımı, AI uygulamaları üzerinden geliştiril-

miştir. Bu metinler, hem el yazması metinlerin bilgisayar ortamına aktarılması hem de felsefi derinliğini kaybetmeden “istemler” haline getirilmesi sürecinden oluşmakta ve epik bir olayı örgüsünü anlatacak biçimde mekân tasarımını sözel bir metne dönüştürürken, canlılara dair rol istemleri ve somut olmayan biçimlerin aktarılması bağlamında ifade tasarımı oluşturulmuştur. Biçimsel tutarlılığın devamlılığı için, metin tasarımlarına müdahale edilerek uygulama panelleri üzerinden belirli sınırlamalar ve stil özellikleri “**tanımlanmıştır**”.

Mekanlar

Derinlik algısını artırmak amacıyla alan derinliğini vurgulayan, İnsan figürlerinin pozları ve fiziksel duruşları, duygusal aktarımı güçlendirmek için istemler (promptlar) hazırlanmış, mekân kurgusu illüstrasyon temelinde hem bir devamlılık hem de bağımsız bir kompozisyon olarak metin yapısına entegre edilmiştir. Mekânlar, istemler ve ortaya çıkan sonuçlar açısından önemli bir boyut taşır. Metinde geçen kavramların soyutlaştırılarak görselleştirilmesi, bu unsurların görsel dilde temsil edilmesini sağlamıştır. Bu bağlamda, yer, gökyüzü ve ışık gibi görsel unsurlar, metnin içeriğine uygun olarak yapılandırılarak görsel öğeler için “istemler” (promptlar) şeklinde tanımlanmıştır. Mekan ve ışık birbirine bağlı öğelerdir. Kuban’a göre (2002: 15) mekan ışıkla var olur. Işık, yapının varoluşunu belirleyen doğal bir özelliktir ve sadece yaşamın vazgeçilmez bir parçası olmakla kalmaz, aynı zamanda sınırlı boşluğun niteliklerini görmek için de gereklidir.

İllüstrasyonun örgütlenmesinde, her metin farklı bileşenlerde figürler oluşturacak şekilde düzenlenmiştir. Ayrıca, figürlerin hareketleri ve çeşitli metaforlar kullanılarak anlatımın derinliği artırılmıştır. Bu süreç, metin ve görsellerin birbiriyle uyumlu bir şekilde derinleşmesini sağlamış ve estetik bütünlüğü güçlendirmiştir. Böylece, metin ve görsel öğeler arasındaki ilişki hem kavramsal hem de biçimsel olarak bütünsel bir yapı oluşturmuştur.

Işık

Ayrıca, çalışma kapsamında hazırlanan metinlerde “**ışık ve karanlık-gölge**” dinamik bir dramatik betimleme unsuru olarak ele alınmıştır. Işık, hem duygusal etkileşim hem de atmosferin etkili bir şekilde aktarımı açısından öncelikli bir rol üstlenmiştir. Mekân kurgusu, ifadenin duygusal yoğunluğunu vurgularken, aynı zamanda konunun anlatımına derinlik ve anlam kazandırma işlevi görmektedir. Ana metne eklenen görseller,

belirli kriterlere göre seçilmiş; tutarlı bir aktarım, dramatik ışık kullanımı, duygusal yansımalar ve mekâna dair üç boyutluluğun temsil edilmesi gibi unsurlar temel alınmıştır. İstemlerde “renk paleti” önemli bir komut olarak kullanılmıştır. Çalışma kapsamında, bir illüstrasyon üretimi gerçekleştirilmiş ve bu illüstrasyon aracılığıyla AI’nın rolü değerlendirilmiştir. Çalışma, hem orijinal metinlerin hem de ana metnin kurgusal yapısının tartışıldığı, felsefi değerlerin estetik değerlerle nasıl aktarılabilceği veya aktarılmayacağı üzerine bir sorunsal olarak ele alınmaktadır.

Renkler

İllüstrasyonlarda genel birliğin sağlanması amacıyla renkler, ortak unsurlar üzerinden vurgulanmış ve tasarımın genel yapısında dinamik bir rol üstlenmiştir. Renklerdeki vurgular, zaman zaman yoğunlaşarak veya azalarak tasarım bütünlüğüne katkıda bulunmuştur. Renklerin kontrastları ve uyumlu birlikteliği, görsel bütünlüğü sağlamak ve metnin duygusal tonunu desteklemek amacıyla tasarlanmıştır. Renklerin zıtlıkları ve tamamlayıcı unsurları, fikirden istemlere aktarılmış; bu sayede estetik değer taşıyan, kurgusal ancak etkileyici görseller üretilmiştir. Kullanılan renkler, duygusal etkisi yüksek ve dışavurumcu bir yapı sunarken, gerçeklik dışı unsurlar içermesiyle özgün bir estetik yaklaşım ortaya koymuştur.

Çalışmanın Teması

Bu çalışmanın felsefi bir altyapı ile estetik bir deneyimi izleyiciye sunmayı amaçlamaktadır. Ana teması; **Varoluşun Derinliklerinde Gerçeküstü Bir Yolculuktur**. Başlık ve metinler, insan bilincinin karmaşıklığını ve bilinçaltının derinliklerini keşfetmeye yönelik bir anlatı sunmayı hedeflemektedir. Çalışma, on aşamalı görsel akışlar her aşama, bir önceki ile anlamlı bir ilişki içinde ilerleyecek şekilde kurgulanması amaçlanmıştır. Bu süreç, farklı metinlerin bir arada ele alınması, olay örgülerinin değerlendirilmesi ve akışın sağlanmasıyla şekillendirilmiştir. Olay örgüsü, “varoluş”, “gerçeküstü” kavramlar ile sembollerle oluşturulup zenginleştirilmiştir. Metin, izleyiciye farklı bir bakış açısı sunarken, gerçeküstü etkileşimler aracılığıyla gözlemler ve imgeler arasında ilginç geçişler sağlayacaktır. Bu bağlamda, görsel deneyimler ve betimlemeler, temaya hizmet edecek şekilde tasarlanarak gerçeküstü bir “görsel” atmosfer yaratılmak amacı ile istemler hazırlanmıştır.

Kuramlar: İzleyici Üzerindeki Etkiler

Görsel iletişim, yalnızca bilgi aktarımının ötesine geçerek, estetik öğelerin ve çeşitli görsel unsurların iç içe geçtiği, sürekli değişim ve dönüşüm içinde bir dinamik oluşturur. Bu araç, izleyicilerin düşünsel, duygusal ve davranışsal düzeylerde derin etkiler yaratabilme kapasitesine sahiptir. Estetik kuramları bağlamında, görsel iletişimde güzellik, çirkinlik ve beğeni gibi kavramlar, estetiğin ve bir çok sosyal bilim alanının titizlikle ele aldığı inceleme alanları arasında yer almaktadır. Bu noktada, estetik ve güzellik anlayışlarının felsefi temelleri, farklı düşünsel perspektiflere göre çeşitlenmekte, her biri kendi estetik merceğinden yeniden şekillenmektedir. Özel'e göre (2016: 11-12), "Doğada kendiliğinden ortaya çıkan güzelin nesnel ve yoğun olarak, ondan daha etkili ve daha kalıcı bir şekilde ortaya çıktığı tek yer sanattır... Evrende insanın varoluşu ile başlayan sanat, bazen bir süs, bazen dini yayan bir iletişim aracı, bazen bir yatırım alanı, bazen de yalnız kendisi için var olmuştur ama insanlık tarihinde hep olagelmıştır."

Görsel iletişimin etkililiği, belirli ilkelerin somutlaştırılmasıyla ortaya çıkar. Bir tasarımın anlamlı ve etkili olabilmesi için, bütünlük, denge, vurgulama, ritim, hareket, kontrast ve hiyerarşi gibi iyi bilinen kavramsal unsurların titizlikle düzenlenmesi gereklidir. Bunun yanı sıra, görsel iletişim, yalnızca estetik bir olgu olarak kalmaz; psikoloji, sosyoloji ve benzeri disiplinlerle etkileşime girerek çok katmanlı bir etki alanı yaratabilir. Görsel iletişimin izleyici üzerindeki etkisi, farklı düzeylerde şekillenir. Duygusal etkiler, bunlardan belki de en belirgin olanıdır. Renklerin sıcaklıkları, kontrastlar ve ara renklerin kullanımı gibi faktörler, izleyiciye algısal anlamda farklı estetik deneyimler sağlanmasına neden olabilir. Estetik etkileşim, izleyicinin içsel dünyasında yankı uyandıran güçlü imgeler ve izlenimler bırakabilir. Algısal düzeyde, görsel iletişim araçları, belirli renk ve tasarımların bir nesne üzerindeki etkilerini ele alır. Bir ahşap parçasının farklı renklerle boyanması veya altın yaldızla kaplanması gibi basit müdahaleler, nesnenin göstergesini değiştirirken, algısal açıdan izleyici üzerinde köklü estetik etkiler yaratabilir. Nesnelerin kabuğuna dair değişiklikler bile; nesnelerin algısını dönüştürerek onları daha anlamlı veya farklı bir şekilde kodlanmış hale getirebilir.

Gerçeküstücülük ve Sanatsal Dönüşüm

Gerçeküstücülük, özellikle Birinci Dünya Savaşı'nın etkileriyle şekillenen ve Avrupa'da ortaya çıkan bir sanat hareketi olarak önemli bir yer tutmaktadır. Savaşın getirdiği dehşet ve kaos, sanatçıları bilinçli bir karşı

duruş sergilemeye itmiş ve bu süreçle yüzleşmelerini sağlamıştır. Savaşın yarattığı kâbus ve varoluşsal belirsizlik, gerçeküstü sanatçıları bilinçaltının derinliklerine inmeye ve toplumsal ile bireysel travmaların izlerini aramaya yönlendirmiştir. “Gerçeküstücülük, resim ve heykelde betileri gerçek dünyadaki ilişkilerine göre ele almaz. Aksine, bunlar asla var olmayacak düşsel bir ortam yaratacak bir kompozisyon içinde sunulurlar.” (Sözen & Tanyeli, 1999:90).

Gerçeküstücülük, yalnızca bir sanat akımı olmanın ötesinde, şair André Breton’un manifestosunda somutlaşan bir düşünsel harekettir. Sigmund Freud’un bilinçdışı kavramları, Breton ve diğer gerçeküstü sanatçılar üzerinde güçlü bir etki yaratmış ve bilinçaltının keşfi, sanat pratiğiyle derin bir ilişki kurmuştur. Sanatçılar, otomatik yazı ve resim gibi tekniklerle, mantığın ötesine geçerek bilinçaltının özgür iradesini sanat eserlerine yansıtmaya çalışmışlardır. Antmen’e göre (2013: 135) “Gerçeküstücülerin bilinçaltına, rüyalara, görünen gerçekliğin, aklın ötesine yönelik arayışları, ahlaken iflas ettiğini düşündükleri bir kültürel ve toplumsal yapının sınırlarını aşabilmekle ilgilidir.” Akım, yalnızca görsel sanatlar değil, aynı zamanda reklamcılık, film ve müzik gibi farklı alanlarda da derin etkiler bırakmış; çeşitli disiplinlerde radikal ve özgün yaklaşımların temelini atmıştır. Sanatçılar, geleneksel anlam yapılarını ve estetik normları terk ederek, yeni bir dil yaratmış ve böylece sanatsal üretimin doğasını yeniden şekillendirmişlerdir.

Derin Öğrenme

Derin öğrenme, AI’nın **alt dallarından** biri olarak önemli bir yer tutmaktadır. Bu alanda, algoritmalar büyük miktarda veriyi analiz ederek kalıpları tespit eder, öğrenir ve bu kalıplar üzerinde tahminler üretmek için dil veya görsel yapılar oluşturur. Derin öğrenme, insan beynindeki nöronların işleyişini taklit eden yapılarla, yapay sinir ağları adı verilen matematiksel modeller kullanır. Bu ağlar, biyolojik sinir ağlarının işleyiş biçiminden esinlenerek geliştirilmiştir.

Zylinska’a göre (2020:24) yeni AI yaklaşımının sinir ağları, genetik algoritmalar ve derin öğrenme yöntemleri gibi teknolojilerle, belirli görevleri daha hızlı ve doğru bir şekilde yerine getirmek için büyük veri setlerini analiz ederek kendini sürekli geliştiren bir sistem oluşturmayı hedeflemesidir.

Derin öğrenme, görüntü üretimi, stil transferi, restorasyon, sınıflandırma ve yeniden üretim gibi birçok farklı yöntemi içerir. Bu yöntemlerin

her biri, önceki verileri ve altyapıları kullanarak çeşitli üretimler gerçekleştirir. Örneğin, derin öğrenme ile geliştirilen AI lar, sanatçıların stillerini **belli** oranlarda taklit edebilir ve film endüstrisinde efekt ve animasyon gibi çeşitli işlevleri yerine getirebilir. Ancak, derin öğrenme yalnızca bu alanlarla sınırlı değildir. Aslında, insan yaratıcılığını taklit etmekle birlikte, onun teknik becerilerini aşma potansiyeline sahip güçlü bir araçtır. Derin öğrenme, devam etmekte olan bir **gelişim** sürecidir ve insan yaratıcılığının yeni görsel üretim biçimleriyle zenginleşmesine olanak tanımaktadır.

AI'nın görsel üretme süreci birkaç aşama ve teknikle kabaca açıklanabilir. Öncelikle, AI için veri girişi son derece önemlidir. Bu veri, genellikle internet üzerindeki büyük veri setlerinden, sosyal medya platformlarında paylaşılan milyonlarca görsel ve metinlerden elde edilir. Görseller ve ilişkili metinler, örüntülenir ve gruplandırılır. Bu veri kaynakları, AI sistemlerinin temelini oluşturur. Ayrıca, görsellerin açıklamaları ve görsellere ilişkin kelime etiketleri, veri setleri oluştururken kullanılan önemli unsurlardır. Bu sayede, AI görseller ile metinler arasında bağlam kurabilir ve metin girişlerine uygun görselleri sağlayabilir. Bu nedenle, bir metin önerisinde yalnızca verilerindeki uygun görseli atamak yerine, bunlardan oluşan yeni bir görsel üretmek o etkiyi algoritmanın yazıldığı biçimde hazırlar. Bu öğrenme sürecinde, internetten toplanan görüntüler uygun biçimde istiflenir, boyutlandırılır ve kategorize edilerek, görseller arasındaki ilişkilerin öğrenilmesi sağlanır.

“Doğal dil işleme (NLP) sisteminin çıktısı, konuşma, metin ve görüntü gibi çeşitli girdiler kullanılarak işleme tabi tutulabilir. Hem sözlü hem de sözlü olmayan iletişim biçimleri arasında konuşulan kelimeler, seslendirmeler ve yazılı metin bulunur.” Bowden, M. (2023: 195).

AI, anlamlandırma ve öğrenme kapasitesine sahip bir sistemdir; bu amaçla doğal dil işleme (Natural Language Processing, NLP) tekniklerini kullanır. Metin girildiğinde veya yorumlandığında, AI, metindeki kelime yapıları, cümle yapıları ve bu yapılarla ilgili bağlamları analiz edebilir. Bu analizler, metin ile görsel arasındaki ilişkiyi ortaya çıkaran algoritmalar aracılığıyla yapılır. Algoritmalar, metinler ve görseller arasındaki bağlantıları keşfeder ve bu süreç, AI'nın görsel üretme aşamasına geçmesini sağlar.

Son aşama, çıktı ve iyileştirme sürecidir. Bu aşamada, AI, belirli ölçütlere, sınırlamalara ve kalite gereksinimlerine göre üretim sürecini tamamlar ve nihai görseli oluşturur. Bu süreç, sürekli olarak iyileştirilir ve optimize edilir.

AI ve etik

Teknolojik gelişmeler ve dijitalleşme, sanatçı hakları ve etik ilkelerin korunmasını daha da önemli hale getirmiştir. Kopyalamanın kolaylığı, fikirlerin hızlı yayılması ve küresel internet ağı, sanat eserlerinin istismarını artıran temel etkenlerdendir. “AI etiği, yalnızca mühendislik teknolojisi, bilişsel bilim, çevre bilimi, yönetim ve diğer alanları değil, disiplinler arası entegrasyonun bir konusudur.” (Li, Gu, & Wang, 2020:5). Bugün, hemen her görsel üretim, farklı kaynaklardan izinsizce kullanılan verilerle şekillenmektedir ve bu durum, AI’nın etik sorunlarını günümüzün en çok tartışılan meselelerinden birisi haline getirmiştir. AI’nın ürettiği sanat eserlerinin telif hakları ve veri kaynaklarının sahipliği, pek çok farklı bağlamda tartışılmakta ve bu tartışmaların derinleşeceği açıktır. “AI sanatının içerik tarafında, görüntüler saldırgan veya zararlı olabilir ve bu tehlike AI deepfake videolarının potansiyeli ile daha da kötüleşir.” (<https://mediaengagement.org>).

AI, esasen başkaları tarafından üretilen verileri kullanarak görseller üretmektedir. Ancak, algoritmalar aracılığıyla yapılan her türlü değişiklik, görsellerin özgünlüğü ve telif hakları açısından ciddi sorunlar yaratmaktadır. AI’nın görselleri, insan sanatçıların stil ve özelliklerini kopyalayarak özgünlük ve özgürlük kavramlarını sorgulamaktadır. Bununla birlikte, AI tarafından üretilen sanat üretimlerinin, kullanılan verilerle olan ilişkisi de önemli bir tartışma alanı oluşturmaktadır. Verilerin asıl sahipliği, AI’nın bu verileri nasıl kullandığı ve ürettiği medyaların hangi ölçüde ilişkilendirilebileceği hala belirsizdir. “AI’nın kültür, yaratıcılık, eleştirel düşünme, zekâ lar ve daha geniş yaratıcı sektör üzerindeki derin etkisi, AI’nın geliştirilmesi, entegrasyonu ve kullanımını yönlendirmek için sağlam bir etik çerçeve gerektirir.” (Salzburg Global Seminar, 2024:2). AI tarafından yaratılan sanat ürünlerinde telif haklarının nasıl dağılacağı ve bu eserlerin özgünlüğü hakkında hangi ölçütlerin geçerli olduğu gibi sorular, hukuki ve etik açılardan büyük bir belirsizlik yaratmaktadır. AI’nın eserlerine insan dokunuşunun ne ölçüde dahil olduğu ve bu eserlerin özgün sayılabilmesi için hangi unsurların gerekli olduğu, sanat dünyasında önemli tartışmalara yol açmaktadır. Özgünlük ve insan dokunuşunun sınırları, AI’nın sanat üretimindeki rolünü sorgulayan kritik bir mesele olarak öne çıkmaktadır. Bir diğer önemli sorun, AI’nın bazen ayrımcı ve toplumsal eşitsizlikleri ortaya koyan, aşağılayan veya toplulukları gücendiren üretimler yapabilmesidir. Bu durum, AI’nın etik açıdan toplumda yaratabileceği olumsuz etkileri gözler önüne sermektedir.

Telif hakları, eşitsizlik ve adalet gibi meseleler, AI'nın sanat üretiminde önemli bir etik boyut oluşturur ve bu sorunlar giderek daha fazla tartışılmaktadır. AI'nın sanat üzerindeki etkileri hem hukuk hem de etik açılardan **kaotik** bir sürece doğru ilerlemektedir. Bu noktada, hukukçular, mühendisler, sanatçılar ve diğer meslek gruplarının bir araya gelerek AI ile ilgili tartışmaları derinleştirmeleri ve belki de eser sahipliğine dair tanımların yeniden yapılması, AI'nın kullanıldığı veri ağındaki aidiyetlerin belirlenerek eser açıklamasına eklenmesi ve sahiplerine veya varislerine çok küçük dilimlerle de olsa bir hak tanınması, üretilen görsellerin aitliğinin tartışılması ve çözüm önerileri geliştirmeleri gerekmektedir.

AI, sanat üretiminde güçlü bir araç olmasına rağmen, bu araçların etik sınırlarının ve kullanım kurallarının belirlenmesi, yalnızca sanatın değil, insanlığın kültürel mirasının geleceği açısından da büyük bir öneme sahiptir. Ancak bu süreç, teknolojinin hızla gelişmesi ve AI'nın kendi veri ağını oluşturma kapasitesine ulaşmasıyla daha da karmaşık bir hal alabilir. Gelecekte, AI'nın mevcut veri setlerine bağımlılığını aşarak, kendi bağımsız veri ağını oluşturmaya, bu teknolojinin evrimi açısından bir dönüm noktası olabilir. Böyle bir senaryoda, AI insanın kültürel ve sanatsal üretiminden bağımsız bir yorumlama kapasitesine erişebilir. Bu gelişme, insanlık için bir fırsat olduğu kadar ciddi bir risk de taşır; çünkü bu durumda AI'nın, insan kültüründen koparak tamamen kendi perspektifini ve yaratım tarzını geliştirmesi, insanın **sanatsal ve kültürel** otoritesini sorgulayan radikal bir dönüşüm anlamına gelebilir. Daha ütöpik ya da belki distopik olarak nitelendirilebilecek başka bir olasılık ise, AI'nın tamamen bağımsız bir veri setine sahip olması ve dünyayı, evreni kendi algılama biçimiyle yorumlayarak **ikinci bir zeki varlık**⁷ olarak ortaya çıkmasıdır. Böyle bir durumda, AI yalnızca insanlığın teknolojik bir uzantısı değil, kendi başına bir varlık ve yaratıcı bir zekâ olarak ayrışacak ve AI'nın etik, estetik ve varoluşsal sınırlarını yeniden düşünmemizi gerektirecektir.

AI ve kültürel durum

Sanat tarihinde her dönemde, sanatçılar fikirlerini ifade etmek için yeni teknikler ve kavramlar benimsemiş, yenilikçi yaklaşımlar denemiş ve geliştirmişlerdir. Fikirler, sanatın özünü oluşturur ve bu fikirlerin simgesel, sembolik ya da çeşitli yöntemlerle aktarımı, sanat yapıtını bir ontolojik estetik kavrama dönüştürür. Bu bağlamda, bir sanat yapıtı üretmek esasen

7 Algılama ve yorumlama kapasitesine sahip.

bir fikri aktaran nesne veya yapıt üzerine aktarmakla sağlanır. Tunalı'ya göre (1984: 45). "her sanat eseri, tinsel ve maddi olmak üzere zorunlu olarak iki varlık alanına dayanır. Bu, her estetik obje için geçer olan bir *Ontik kanunluktur*."

Sanat yapıtları, tüm eleştirel analizlere ve açıklama çabalarına rağmen, kendilerini tam anlamıyla kelimelerle açığa vurmazlar. Bir sanat yapıtını açıklamak için kullanılan tüm eleştirel ve analitik araçlar, yalnızca ikincil araçlar olarak değerlendirilir denebilir. Bu bağlamda, orijinal yapıt her zaman merkezde, kendi varlığı ve özgünlüğüyle " bir güneş gibi etrafında dönen her şeyi aydınlatan" olarak kalır. Her ne kadar, gölgede kalmayı isteyenler olsa da... Eleştiri ya da yorumlama, yapıtın anlamını genişletebilir veya farklı bakış açıları sunabilir; ancak bu araçların hiçbirisi, sanat yapıtının kendine has derinliğini ve ifade gücünü tam anlamıyla kapsayamaz. Bununla birlikte, fikirlerin kelimelerle ifadesi **yok sayılamaz**; zira kelimeler, **Sanat yapıtındaki estetiğin ve hatta özün** bazı tercümelerini açıklama çabalarına dairdir. Kelimeler ve kavramlarla ifade, yalnızca insan yaratımı sanat için değil, AI'nın üretimleri için de bir temel teşkil eder. AI, kelimeler aracılığıyla önceki öğrenimlerini ve fikirler ile görseller arasındaki bağlantıları bir araya getirerek, bu bileşkeyi yeni görsel üretimlerinde kullanır. Bu süreç, AI'nın sanat üretiminde belki olgunlaşmamış ve ruhsallık olmayan ancak kesinlikle bir estetiğe sahip farklı bir katman oluşturarak, hem düşünce hem de estetik açısından yeni bir ifade alanı yaratmaktadır.

Yalnızca teknik bir süreç olmaktan öte, AI'nın yaratıcı sürecinde insanın dilsel ve kavramsal müdahalesini önemli bir noktaya yerleştirir. Öyle ki, algoritmalar, kelimelerin içerdiği anlam katmanlarını analiz ederek ve bunları görsel bir forma dönüştürerek, metin tabanlı düşüncenin görsel üretimdeki ağırlığını daha önce hiç olmadığı kadar artırmıştır. Bu gelişime rağmen, AI'nın yaratıcılığı ile insan yaratıcılığı arasındaki tartışmalar, bu iki paradigmanın özsel farklılıkları nedeniyle **geçersiz** kabul edilmelidir. İnsan yaratıcılığı, olgusal, deneyimsel ve duyumsal bağlamda **biriciktir** ve benzersiz bir şekilde insan beyninin, çevresindeki dünya ile kurduğu ilişkiden kaynaklanır. İnsan, çevresindeki evreni yalnızca gözleriyle değil, tüm duyularıyla, algısıyla ve ruhsal yapısıyla keşfeder. Onun yaratıcılığı, doğusundan itibaren yaşanan derinliğinden beslenir; her bir duygu, her bir sezgi, her bir hatıra, toplumsal yapının izlerini taşıyan bir içsel coşku ve kişisel deneyimleri ile bütünleşerek oluşmaktadır. İnsanın yaratma ihtiyacı ise bir tür ruhsal ihtiyaçtan doğar. Bu yaratma süreci, hiçbir zaman bir algoritmaya indirgenebilecek kadar basit değildir. İnsanın varoluşu ve

yaratma eylemi çok katmanlı, karmaşıktır. AI ise, bir çerçevede **sınırlıdır**; yalnızca işlevi yerine getiren bir araç olarak insan verilerinin ötesine geçemez. Onda, insanın ruhuna dair özellikler yoktur ve onun derinliklerinden beslenen bir yaratma gücüne sahip değildir; sadece veriyi işleve uygun komutlar ve algoritmaları ile işler.

Yapay zekanın sanat üretimindeki rolü, yaratıcı süreçlerin ve üretim platformlarının köklü bir dönüşümüne yol açtığı şeklinde değerlendirilmektedir. 2023 yılında gerçekleştirdiğim araştırmalar ve bu alandaki literatür incelemeleri, AI tarafından üretilen medya ve görsellerin belirgin özelliklerini ortaya koymaktadır. Bu üretimlerin çoğunlukla aşırı düzenlenmiş olduğu, genellikle sanatçılara ait stil örneklerini tekrarlادığı ve sıradan yöntemleri model olarak seçme eğiliminde bulunduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, bazı görsellerin AI tarafından basmakalıp ve klişe biçimlerde yapılandırıldığı da dikkat çekmiştir.

Bu üretimlerin sıklıkla tekdüze, “sipariş” niteliğinde görseller üretmeye yöneldiğı, özellikle renk ve biçim kullanımında teknik olarak iyi olsa da stil açısından derinlikten ve felsefi boyuttan yoksun olduğu gözlenmiştir. Bunun yanı sıra, AI ile sanat eserleri arasındaki geçişkenliğin bulanıklaşarak farklı platformlar için öneriler sunulmasına neden olduğu belirtilmiştir. Stil örneklerinin abartılı bir şekilde kopyalandığı ve özgünlükten uzak, yüzeysel bir şekilde biçimlendirildiğı eleştirisi, bu üretimlere yönelik önemli bir tartışma alanı yaratmaktadır. Bu durumun temel nedeni, AI üretimlerinde sanatçı ruhsallığının eksikliğidir. Bununla birlikte, AI’nın üretim kapasitesi eleştirilerin ötesine geçerek her geçen gün daha sofistike bir yapıya kavuşmakta ve algoritmalar stiller bağlamında geliştirilmektedir. Bu gelişmeler, AI’yı yalnızca bir araç olarak değil, aynı zamanda yeni bir üretim platformu olarak değerlendirme gerekliliğini ortaya koymaktadır.

AI ve Sanat Üzerine Estetik Tartışmalar

AI ile resim yapma süreci, estetik ve felsefi açıdan derin bir tartışma alanı sunar. Hem geleneksel sanat hem de AI temelli sanat, fikirlerin hareketiyle başlar; ancak AI, insan odaklı fikirlerle resim yaparken bir araç olarak kullanılır. AI’nın fikirleri **çözümlemesi** için kullanılan anahtar kelimeler ve kavramlar, geleneksel sanatın sembollerine benzer bir işlev taşır. Örneğin, bir sanatçı mavi bir gökyüzü gibi bir kavramı çeşitli enstrümanlar ve tekniklerle aktarırken, AI bu kavramı metin aracılığıyla yorumlar. AI, algoritmalar kullanarak görsel üretimi şekillendirir. Geleneksel sanat ile AI ile üretilen

sanat eserlerine baktığımızda, her ikisi de **fikirlerin** yansımasıdır; ancak süreçler farklıdır. Geleneksel sanat, sanatçının düşüncelerini, imgelerini, hayallerini, duygularını ve dünya görüşünü estetik halde yorumlama amaçlar. Bu fikirler belirli kavramlar aracılığıyla izleyiciye aktarılır ve estetik altyapıyı oluşturur. AI ise kelimeler, kavramlar ve veri setleriyle görseller oluşturur ve bu verileri çözümleyerek yeni görseller üretir. Eserlerde semboller ve imgeler, izleyiciye anlam taşıyan bir bağ kurar. Örneğin, renk ve kompozisyon izleyicide belirli tepkiler uyandırır ve izleyici eserin anlamını yorumlar. AI ile üretilen eserlerde de benzer sembolizm söz konusudur; kavramları mevcut verilerle birleştirerek görseller oluşturur. Ancak, sanatçı yoktur. Burada geleneksel sanat yapıtlarında estetik bağlamla sanatçı arasındaki bağ tartışılır. Anlam katmanları açısından, geleneksel sanat eserleri sanatçının kişisel özelliklerine ve izleyicinin yorumlama şekline göre farklı anlamlar kazanır. Sanat eseri, izleyici tarafından çok katmanlı bir şekilde yorumlanır. Benzer şekilde, AI ile oluşturulan resimler de anlam katmanlarına sahip olabilir. AI ile yapılan resimlerin estetik değeri, geleneksel sanatın estetik değerini tartışmaya açar. Geleneksel sanatın temelinde **insanın varoluşsal varlığı** bulunur. Spontane yapısı, dolaysızlığı, estetiği ve felsefi özü, AI ile oluşturulan eserlerde aynı etki ve güce sahip değildir. Bunun nedeni, AI'nın kelimeleri analiz etme ve ilişki kurarak dile getirmesidir. Sanatçılar bu süreci insan deneyimi ve sezgisiyle işlerken, AI veri kümesi üzerinden teknik bir işleyişle çalışır. Bu, AI'nın estetik deneyim **yaratmadığı** anlamına gelmez; aksine, nispi bir estetik bileşke ortaya çıkar. Ancak, bu estetik yapı insanın **duygusal** katkılarından yoksundur. Estetik deneyim oluşturma gücü, çelişkili bir durum gibi görülebilir; çünkü AI duygusal ve bireysel deneyimlerden bağımsız çalışırken, yine de yüksek estetik deneyimler ortaya çıkarabilir. Ancak bu tür deneyimler biçimsel ve teknik yönleriyle bir etkiye sahiptir. Dolayısıyla, AI görselleri estetik deneyimin bir parçası olabilir; fakat **insan sanatçının** arka planda olmaması, bu üretimin geleneksel bir estetik deneyime ait ruhsallığa sahip olamayacağını gösterir. **Esas olan eser değil, sanatçıdır** anlayışı, alımlayıcılar için anahtar bir çözümdür. Bu nedenle, AI görsel üretimleri insanlığa ait bir estetiğe sahip olmak için bir insana ihtiyaç duyar ve şimdilik yeni bir ifade biçimi veya sanat pratiği olarak değerlendirilmelidir. Ne zaman ki AI bilişsel ve duygusal bir varlığa dönüşürse, o zaman bu süreç belki geleneksel sanatlar bağlamında bir estetik potansiyel olmada da farklı sanatsal bir varlık olma potansiyeli taşır.

Farklı görüş olarak; sanatsal sürecin öznesinin sanatçı değil, sanat eserleri olduğudur. Sanatçı, eserlerin oluşumuna katılır, ancak bu eserleri sanatçının öznesine indirgemek mümkün değildir. Sanatın öznesi, her bir eserin içinde var olan tekil bir durumdur ve bu tekillikler, evrensel bir yasalara ya da standartlara indirgenemez. Denerek, sanatçı sanat eserinin en büyük bağlamı değil, sanat yapıtının kendi içerik hakikatine bağlıdır (Badiou, 2013: 6).

Uygulama

Bu metin, İngilizce dilinde yazılmış ve Adobe Firefly lisanslı AI uygulaması kullanılarak görsel üretim için işlenmiştir. Her görsel, belirli parametrelere dayanarak üretilmiş, 10 istem (prompt) için, istem başına 8 farklı üretim yapılmıştır. Görüntü kılavuzu (image guide), stil referansı (style reference), poz referansı (pose reference), kompozisyon referansı (composition reference), yüz referansı (face reference) gibi ek özellikler bu süreçte kullanılmamıştır. Ayrıca, gelişmiş kontrol (advanced control) seçenekleri de devre dışı bırakılmıştır.

Görseller, 1920x1030 piksel boyutlarında üretilmiştir. Üretim sırasında kullanılan görsel temalar sırasıyla şu şekilde belirlenmiştir: **Fantastik, Çizgi Roman, Mürekkep Çizim, Soluk Resim, Kaotik, Siyah Beyaz, Arka Aydınlatma, Manzara Fotoğrafçılığı**. Görsel üretimler 29 Ekim 2024 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

Değerlendirme ve Genel Analiz

İstem ve Analizi

Görsel 1

İstem: “Kedi başlı bir adam çiz, büyük ve derin düşünceli gözleri, hafif açık, merak dolu bir ağız ve melankolik bir ifadeyle. Kedi başı beyaz renkte, yumuşak, dokunsal bir tüyle. Zihninde, varoluşu sorgulayan üçgen, kare ve nokta gibi gerçeküstü şekiller belirmekte. Kedi adamın yüzündeki hüznü ifade, minimalist bir distopik atmosferle vurgulanmalı. Yürüyüşü sırasında idealizmi (üçgen), hayatın sert gerçeklerini (kare) ve kayıp ile belirsizliği (nokta) temsil eden şekiller ona eşlik eder. Tüm öğeler, ruhundaki derin çatışmaları ifade eden siyah beyaz geçişlerle işaretlenmiş; bu monokromatik geçişler duygusal derinliği yansıtır.”

Görsel 1: Çalışma, çok katmanlı bir anlayışa sahiptir ve siyah kedinin büyük yeşilimsi gözleri resmin merkezindedir. Bu gözler, izleyiciyi hem resme hem de bir bilinmeze çağıran, adeta farklı bir evrene açılan bir portal gibi ele alınmıştır. Siyah kürklü kedi, yeşilimsi ışıltılar ve sarı renklerin siyahlarla karışımıyla, dramatik bir ışık etkisi yaratmaktadır. Yerleşim düzensiz ve katı bir yapıya sahiptir; geometrik formlar görsele eklenmiş, sembolist bir tavır oluşturulmuştur. Kedi, gizem, doğaüstü güçler ve sezgi kavramlarıyla ilişkilendirilebilir. Gözleri, içsel dünya ve sezgiye yönelik anlamlar barındırmaktadır. Bu bağlamda çalışma, sembolik ve anlam açısından zengin bir kompozisyon sunmakta, insan figürünün gizemli bir dünyada yolunu arayışını betimlemektedir. Teknik açıdan ise gerçeküstü bir betimleme etkisi hissedilmektedir. Kedinin ifadesi farklı açılardan yorumlanabilir ve eser, geleneksel bir portreden ziyade, insan ile kedi arasında bir bağ kurarak ürkütücü bir atmosfer yaratmaktadır. Bakışların hipnotize edici bir yapısı, göz çevresindeki spiral geometrik şekillerle zamansızlık ve akışkanlık illüzyonu oluşturmaktadır. Sarı, beyaz ve siyah tonlar eserde baskınken, parlak sarı ve yeşil tonlar kontrast yaratarak yoğun bir enerji ve derinlik hissi uyandırmaktadır. Sarı renk, bilgelik, ışık ve mutluluğun yanı sıra metafizik kavramlarla da ilişkilendirilmektedir. Eserin sembolizmine baktığımızda, piramit benzeri üçgenlerin soyut geometrik şekiller içinde öne çıktığını ve gizemle bağlantılı soyut anlamlar taşıdığını söyleyebiliriz. Kedi ve insan arasında gerçeküstü bir geçiş, insan aklı ve bilinçaltıyla ilgili estetik bir sonuç ortaya çıkarmaktadır. Çalışma, grafik sanatlarla soyut sanatın bir birleşimi olarak değerlendirilmekte ve rüya ya da bilinçaltı çağrışımlarıyla gravür etkisi yaratmaktadır. Tematik olarak, insanın zihinsel ve sezgisel yapısına dair sorgulamalar içermektedir. Kedinin bilgece duruşu ve insan figürünün belirginleşmemiş yapısı, AI'nın masalsi bir ortam yaratma yaklaşımıyla ilişkilendirilebilir. Bu bağlamda, insan ve hayvan ilişkilerinin yorumu açısından önem taşımaktadır.

Genel olarak, semboller, kompozisyonlar, geometrik unsurlar ve mekân tasarımıyla felsefi istemlerin nesnelere yüklenmesini sağlamış ve izleyicide düşündürücü bir deneyim yaratmıştır. İstem araştırmalarıyla desteklenen bu çalışma, etkileyici ve katmanlı bir anlatı sunmaktadır.

İstem ve Analizi

Görsel 2

İstem: “Kedi başlı bir adam çiz, derin düşünceli gözleri, hafif açık meraklı bir ağzı ve melankolik ifadesiyle. Kedi başı beyaz ve tüylü. Zihninde üçgen, kare ve nokta gibi gerçeküstü şekiller varoluşun karmaşık anlamını temsil ediyor. Kedi adam gözleri kapalı, elinde erimekte olan bir saat tutuyor; zaman, rüya gibi belirsizleşiyor. Her adımında geometrik şekillerle dolu bir dünyada ilerlerken, duvarlardaki grafitiler karmaşık ruh halini yansıtıyor. Gri ve beyaz monokromatik geçişler, her duyguyu açığa çıkararak izleyiciyi içsel bir yolculuğa davet ediyor.”

Görsel 2: Düşündürücü ve farklı imgelerin bir arada bulunduğu bu çalışma, genel olarak ürkütücü bir atmosfer sunmaktadır. Kedinin duruşu, ışık kullanımı ve yüksek kontrastlı gölgelerle ifadesi, görsele distopik bir hava katmaktadır. Kedinin bakışları, izleyicide hem huzursuzluk hem de gerçeküstü bir yaklaşımın etkilerini hissettirebilir. Kedinin devasa figürü ile insan figürünün küçüklüğü arasındaki tezat, insanın önemsizliği ve otorite karşısındaki ezilmişliğini çağırıştırılmaktadır. Çalışmada yer alan bitkisel motifler ise büyüme ve dönüşüm kavramlarıyla ilişkilendirilebilir.

Kedi figürü bilgelik, güç ve gizem gibi anlamlarla yorumlanabilir. Görsele varoluşsal bir arayışın somutlaştığı hissedilmektedir; bu da AI'nın sistematik bir üretim yaklaşımı benimsediğini göstermektedir. Soyut ve

gerçeküstü unsurlar, bilinçaltı ve metafizik kavramları çağrıştıran bir atmosfer oluşturmuştur. Kompozisyonda kedi figürü ve saat belirgin bir şekilde öne çıkmaktadır. Saat, zamanın akışını ve hayatın geçiciliğini vurgularken, insan figürünün küçüklüğü bireyin yalnızlığını ve bilinmezlik karşısındaki savunmasızlığını ifade etmektedir.

Resim, bilinçaltı, rüyalar ve sembolik ifadelerle bireyin iç dünyasını yansıtan bir yapıdadır. Kedi, sezgi ve bilinçaltının temsilcisi olarak sanat tarihinde insan aklı üzerindeki etkisine işaret eder. Üçgen gibi geometrik formlar, mistisizm ve ruhsal yolculukla bağlantılı derin anlamlar barındırır. Bu unsurlar, organik yapılarla olan çatışması sayesinde esere ilgi çekici bir dinamizm kazandırmaktadır.

Spiralli ve kıvrımlı hatlar, zamanın döngüsellliğini ve akışkanlığını temsil eden hipnotik bir yapı oluşturur. Siyah arka plan üzerinde sarı ve beyaz tonları, bilinmezlik ve içsel korkuları temaşa etmektedir. AI ve tasarımcı iş birliğiyle oluşturulan bu eser, oyma ve basma tekniğini andıran dokusal bir hissiyat sunmaktadır. Spiral çizgiler ve akışkan hatlar, kompozisyona hem canlılık hem de estetik bir derinlik kazandırmıştır.

Sonuç olarak, kedi figürünün gizemli bakışları, spiral şekillerin akışkanlığı ve geometrik yapıların mistik etkisi, izleyiciyi eseri yorumlamaya davet etmektedir. Bu görsel anlatım, insanın bilinmeyene karşı duyduğu hislerle duygusal bir bağ kurmasını sağlamakta ve metafizik ile bilinçaltı arasındaki etkileşimi başarılı bir şekilde yansıtmaktadır.

İstem ve Analizi

Görsel 3

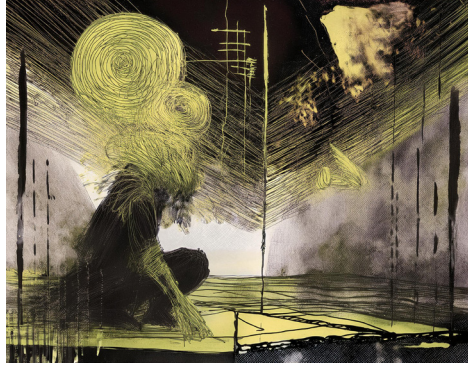
İstem: “Kedi başlı bir adam çiz, derin düşünceli gözleri ve melankolik bir ifadesiyle. Kedi başı beyaz renkte, yumuşak tüylü. Zihninde, varoluşu sorgu-

layan üçgen, kare ve nokta şekilleri belirlemekte. Adam yol alırken, üçgenler içsel dengeyi bulma çabasını, kareler hayatın zorluklarını ve noktalar geleceğe dair kaygıyı simgeler. Gri kedi, her adımda kaos içinde denge arayışını temsil eder; düşüncelerinin zincire bağlandığı bu süreç, zamanın akışında kaybolmuş hissettirmelidir. Siyah beyaz geçişlerle ifade edilen monokromatik dünya, izleyiciyi içsel bir keşfe davet ediyor.”

Görsel 3: Karanlık ve gizemli bir atmosfer biçiminde yorumlanabilecek görsel; büyük bir kedi figürü, küçük bir insan figürü ve geometrik şekillerin bir araya geldiği çok katmanlı bir kompozisyon olarak değerlendirilebilir. Dev kedi figürü, bilgelik ve gizem sembolü olarak bilinçaltını ve içsel benliği temsil ederken, yalnız ve savunmasız insan figürü varoluşsal sorgulamaları ve yaşamın anlamını sorguluyor gibi yorumlanabilir. Piramitler ve geometrik şekiller güç, otorite ve mistik anlamları çağrıştırırken, spiralli hatlar zamanın döngüselliğini ve dinamik yapıyı vurgular. Siyah arka plan, sarı ve beyaz tonlarıyla birleşerek bilinmezlik ve içsel korkuları ifade eder. Çizgisellik önemlidir ve merkezinden aşağıya doğru sarkan bir üçgen formu mekânı tamamlar.

AI ve tasarımcı tarafından oluşturulan bu eser, estetik ve tematik açıdan zengin olup, izleyiciyi yaşamın gizemi ve bireyin evrendeki yeri hakkında derin düşüncelere sevk etme potansiyeli sunmaktadır. Büyük boyutlardaki kedi figürü, heykelsi ve yüce bir estetik betimlemeye sahiptir. Kedinin parlak gözleri ve yandan profilden tanımlanan duruşu, düşünen ve meraklı bir yapıyı vurgular. Kedinin devasa boyutlarıyla bilinçaltını temsil ettiği ve AI tarafından bu şekilde tanımlandığı söylenebilir. İnsan figürü ise oldukça küçüktür ve kedinin karşısında varlığı neredeyse tartışmalıdır. Kedi, koruma tutumunda algılanabileceği gibi insanın bilinmeyen güçler karşısındaki çaresizliği olarak da yorumlanabilir. Geometrik şekillerin üçgen formunda yoğunlaştığı ve mekânı belirginleştirdiği görülmektedir. Işık ve karanlık arasındaki zıtlık, dramatik bir etki yaratarak izleyicinin gözlerini görselin farklı noktalarına yönlendirir. Bu kontrastın resme derinlik kattığı ve istem tasarımı sırasında etkili bir şekilde kullanıldığı anlaşılmaktadır. Kedinin detayları, izleyiciyi yakından incelemeye davet eder. Perspektif kullanımı, mekânı derinlemesine aktaran bir yapıdadır. Çizgisel yapı ise hareketli ve enerjik bir atmosfer sunarak tüm kompozisyonda hâkim bir etki yaratır. Bu görsel, merak ve korku duygularını harekete geçiren bir anlatı sunmaktadır. Dramatik ışık kullanımı ve varoluşçu bir sorgulama, görselin hem güçlü bir illüstrasyon hem de etkileyici bir tematik yapıya sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

İstem ve Analizi

Görsel 4

İstem: “Kedi başlı bir adam çiz, derin düşünceli ve melankolik bir ifade taşıyan beyaz renkte ve tüylü kedi başıyla. Zihninde üçgen, kare ve nokta gibi şekiller belirlemekte; üçgenler idealizmi, kareler gerçekliği temsil ediyor. Gözleri kapalı adam, “Zaman ve mekan düşündüğüm kadar katı mı?” diye sorgularken, her dönüş, yeni bir anlam katmanını açıyor. Monokrom siyah beyaz geçişlerle işaretlenmiş olan bu şekiller, izleyiciyi adamın ruhundaki çatışmalarla içsel bir yolculuğa çıkarıyor.”

Görsel 4 : AI tarafından üretilen bu illüstrasyon, gerçekçi öğelerle soyut şekilleri harmanlayarak izleyiciyi tanıdık ve yabancı bir dünyaya davet eden etkileyici bir görsel niteliğindedir. Loş ve karanlık bir atmosferde sunulan görsel, bilinmeyene ve gizemlere işaret ederken, sarmal şekiller ve çizgilerle hareketlilik ve enerji kazandırmıştır. Sarı ve siyah tonlarının oluşturduğu zıtlık, bir yandan aydınlanma ve enerji hissi uyandırırken, diğer yandan varoluşsal bir boşluk ya da bilinçaltını ifade eden güçlü bir atmosfer yaratır. Eğik çizgilerin oluşturduğu derinlik, mekânsal bir genişlik ve içsel bir yolculuk hissini güçlendirir. Diz çökmüş ve başını eğmiş figürün duruşu, teslimiyet, meditasyon ya da varoluşsal sorgulama temalarını çağırıştırır.

Spiral çizgiler ve radyal enerji formları, fiziksel ve metafiziksel bir değişim sürecine atıfta bulunurken, ışık ve gölgenin kaotik dansı zihinsel karmaşa ile metafizik deneyim arasında bir denge kurar. Bu gerçeküstü kompozisyon, varoluşsal kaygılar, bilinçaltı ve içsel dönüşüm gibi derin temaları işlerken, aynı zamanda zihinsel bir labirenti veya evrenin düzenine dair bir sorgulamayı ima eder. Karanlık arka plan, bilinçaltının derinliklerini veya korku ve belirsizlik gibi duyguları yansıtır; spiral formlar ise büyüme, dönüşüm ve sonsuzluğu simgeler.

Bu çalışmada belirgin bir şekilde kedi figürünün daha az kullanıldığı görülmektedir. Kediye benzeyen bazı şekiller yer alsa da, figürlerin soyut ve gerçeküstü bağlamlarda yorumlandığı, karanlık bir yapıya yerleştirildiği anlaşılmaktadır. İnsan figürü, sanki varoluşsal bir hesaplaşma içinde kazıma bir gravür gibi karanlık bir fon üzerine konumlandırılmıştır. Bu figürler, insanlık ortak deneyimlerinden kaynaklanan evrensel mesajlar barındırır. Sarı renk çalışmada aktif bir şekilde kullanılmıştır. Gökyüzü ve atmosfer tasarımlarında ütöpik ve distöpik unsurlar dikkat çeker. Karanlık fon, bilinçaltıyla ilişkili çağrışımlar taşır ve belirsizlikleri temsil eder. Figürler karanlıkta arkadan gelen ışıkla aydınlatılmış, ancak yalnız ve gölgede bırakılmış bir ortam yaratılmıştır. Çatlaklar ve kırıklar, hafızanın kaybolması, insanın kaybolması ve mekânın eskimesi gibi temaları sembolize eder.

Sanatsal teknik ve stil açısından, soyut ve gerçeküstü yapının duygusal bağlamlarda ifade edildiği görülmektedir. Çalışma, önceki çalışmalardan farklı olarak daha fazla figür kullanırken kediyi ikinci bir aktör konumuna taşımıştır. Bir boyutunda doğa ve yaşamın biyolojik etkilerine gönderme yapan yuvarlak ve akışkan çizgiler yer alır. Bu çizgiler, insanı doğayla bütünleştirme tavrını yansıtır. Ekspresyonist bir tavra sahip olan çalışma, duygusal ve iç dünyaya çağrı yapar. Psikolojik olarak ilgi çekici olan bu resim, hüznün ve yalnızlığı yansıtırken içsel yolculuğu görsellerle etkileyici bir şekilde aktarır.

İstem ve Analizi

Görsel 5

İstem: “Beyaz kedi başlı bir adam çiz, melankolik ifadesi ve düşünceli gözleriyle. Zihninde üçgen, kare ve nokta şekilleri beliriyor; üçgen idealizmi, kare gerçekliği ve noktalar kaygıyı temsil ediyor. Gözleri kapalı adam, varlığıyla

dış dünyayı yeniden değerlendirirken, zamanı ve içsel varlığını sorguluyor. Karanlık ve aydınlık arasında dans eden bu geçişlerde, zaman geçmiş ve geleceği birleştiren bir köprü gibi görünürken aynı zamanda kaybolan bir rüyaya dönüşüyor. Siyah beyaz geçişlerle işaretlenmiş olan bu semboller, izleyiciyi adamın derin çatışmalarıyla yüzleşmeye davet ediyor.”

Görsel 5: AI'nın sanatsal yeteneklerini sergileyen etkileyici bir çalışmadır. Karanlık atmosferiyle izleyiciyi gizemli ve bilinmeyene işaret eden bir dünyaya davet eder. Kedi yüzlü-maskeli insan figürü, kimliklerin ve rollerin değişebilirliği ile dönüşüm kavramlarına atıfta bulunurken, geometrik şekiller düzen, güç ve mistik anlamlar taşır. Gerçekçi öğelerle soyut şekillerin bir araya gelmesi, tanıdık ve yabancı unsurların harmanlandığı bir atmosfer yaratır.

Siyah ve beyaz tonların ağırlıklı olduğu renk paleti, gizemli ve dramatik bir atmosfer oluştururken, sarı tonlar umut ve aydınlanmayı simgeler. Işık ve gölgenin etkileyici kullanımı, figürün dramatik bir aktör haline gelmesini sağlar. Geometrik şekiller, görsel bir denge oluşturarak izleyicinin gözünü belirli noktalara yönlendirir ve anlatımı güçlendirir. Detaylar, özellikle figürün yüz ifadesi ve vücut dili, esere derin bir anlam katmaktadır. Görsel, izleyicide merak ve tedirginlik gibi duygular uyandırarak içsel dünyasına ve varoluşsal sorulara yönlendirebilir.

Eserde, kedi figürünün kulakları ile insan yüzünün birleşimi dikkat çekmektedir. Siyah kedi figürü, dairesel ve çizgisel motiflerle birlikte bilinçaltının karmaşasını temsil etmektedir. Melankolik ve düşündürücü bir atmosfer sunan bu çalışma, renklerin ve biçimlerin sistematik bir şekilde tanımlanmasıyla farklı bir boyutta ele alınmıştır. Figürün yalnızlığı ve özgürleşme çabası, gizem ve içsel sorgulamalarla ilişkilendirilebilir. Daire ve çizgiler, güneş ve ay gibi kozmik unsurları çağrıştırırken, ritmik bir düzenin ve anlamın varlığına işaret eder. Karanlık zemin, bilinçaltının derinliklerini yansıtırken, arkadan gelen ışık hem umut hissi verir hem de figürlerin karanlık içindeki savunmasızlığını vurgular. Geometrik şekillerin tutarlı bir şekilde kullanılması, eserler arasında üslupsal bir bağ oluşturur. Üçgenler ve diğer geometrik figürler, düzen ve mistisizm kavramlarını destekleyen unsurlar olarak öne çıkar.

İstem ve Analizi

Görsel 6

İstem: “Dramatik ışıklandırma altında, ifadeli pozlarda, sembolik mürekkep benzeri unsurlarla kedi başlı bir adam çiz. Beyaz ve yumuşak tüylere sahip kedi başı; derin düşünceli gözler, hafif aralanmış meraklı bir ağız ve melankolik bir ifadeye sahip olsun. Zihninde beliren üçgen, kare ve nokta gibi gerçeküstü şekiller, varoluşun anlamını sorgulayan karmaşık bir bilinç dünyasını temsil etsin. Adam, bir tepeye ulaştığında hayatın karışıklıklarıyla dolu bir manzarayla karşılaşır. Siyah-beyaz monokrom geçişlerle, geometrik şekiller içsel yolculuğunun haritasını çizer. Yanındaki gri kedi, belirsizliğin özgürlüğünü simgeler; izleyiciyi kendi içsel yolculuğuna davet eder.”

Görsel 6: AI'nın sanatsal yeteneklerini sergileyen, etkileyici ve düşündürücü bir illüstrasyon olarak öne çıkmaktadır. Gizemli ve karanlık atmosferiyle, insan ve hayvan figürlerini bir araya getirerek evrensel temalara odaklanır. Neredeyse bir masal illüstrasyonu havası taşıyan bu eser, insan figürünün yalnızlığı ve kedinin gizemli bakışlarıyla izleyiciyi derin düşüncelere sevk eder.

AI, farklı sanat stillerini birleştirerek gerçekçi ve soyut öğeleri uyum içinde sunmuştur. Siyah, sarı ve beyazın ağırlıkta olduğu renk paleti, zaman zaman yeşil tonlarla zenginleşerek dramatik bir atmosfer yaratır. Işık ve gölge oyunları, figürlerin etkileyciliğini artırırken, kompozisyonun uyumlu yapısı izleyiciyi etkileyici bir deneyime davet eder.

Eserdeki siyah kedi figürü, parlak ve izleyiciyle bağ kuran gözleriyle dikkat çekmektedir. Tarihsel boyutuyla da farklı çağrışımlar yaratan kedi, bilinçaltı çalışmalarında sıklıkla yer bulan bir sembol olarak değerlendirilir. Kedi figürü, mistik ve ütöpik bir bağlamda sunulurken, insan figürü neredeyse bir karınca gibi küçük ve yalnız resmedilmiştir. Bu, bilinmeyen

karşısında çaresizlik ve varoluşsal temaları vurgular. Geometrik şekiller, spiritüel ve evrensel çağrışımlar yaparken, bireyin içsel yalnızlığını ve evrenle olan ilişkisini yansıtır. Akışkan ve düz hatlarla resmedilen bu geometrik unsurlar, mekanik bir düzenin izlerini taşır. Görselin aydınlık ve karanlık geçişleri, iyi ve kötü, bilinç ve bilinçaltı gibi zıt kavramlar arasında bir denge kurar. Bu zıtlıklar, eserin dramatik etkisini güçlendirir.

Palet ve biçim kullanımı, melankoli, korku, merak ve hayranlık gibi duyguları çağrıştırır. Psikolojik açıdan, kedi figürü yüce ve estetik bir kavramı temsil ederken, insan figürü rasyonel ve zayıf yönleriyle çatışma halindedir. Bu gerçeküstü ve soyut kompozisyon, figüratif öğeleri başarıyla birleştirerek ekspresyonist bir anlayışa gönderme yapar.

İstem ve Analizi

İstem: “Dramatik ışıklandırma altında, ifadeli pozlarla, sembolik mürekkep benzeri unsurlarla kedi başlı bir adam çiz. Beyaz tüylere sahip büyük ve derin düşünceli gözleriyle kedi başı, hafifçe aralanmış meraklı bir ağızla melankolik bir ifade taşır. Zihninde üçgen, kare ve nokta gibi gerçeküstü şekiller, varoluşun anlamını sorgulayan karmaşık bir bilinç dünyasını yansıtır. Gri kediyle birlikte bilinçaltının derinliklerinde karanlık ve aydınlık arasında dans eder, her adımda kendini daha derin keşfeder. Siyah ve beyaz monokrom geçişler içsel çatışmalarını yansıtır, izleyiciyi içsel bir yolculuğa davet eder.”

Görsel 7: insan figürünün ön planda olduğu, kedi figürünün daha küçük çizildiği hiyerarşik bir kompozisyon sunmaktadır. Siyah, beyaz ve sarının hâkim olduğu renk paleti, karanlık ve gizemli bir atmosfer yaratırken, figürlerin etkileşimi ve geometrik şekiller, figüratif ve soyut unsurları dinamik bir yapıda birleştirir. İnsan figürü çaresizlik ve yalnızlık temasını temsil ederken, kedi figürü bilgelik ve gizem dolu bakışlarıyla izleyiciyi etkiler.

Işık ve gölgenin dramatik kullanımı, esere güçlü bir estetik ve hikâye anlatımı kazandırmaktadır. Kedinin tarihsel ve psikolojik boyutları bilinçaltı çalışmalarında önemli bir yer tutarken, insan figürü rasyonel ve zayıf yönleriyle bu ilişkiyi derinleştirir. Görselin genel atmosferi melankoli, korku, merak ve hayranlık gibi duyguları uyandıracak şekilde tasarlanmıştır. Kedi ve insan özelliklerinin bir arada sunulduğu sakallı figür, görsele mitolojik ve sembolik bir derinlik kazandırır. Dairesel ve çizgisel motifler, bilinçaltına dair çağrışımlar yaparak içsel dünyayı yansıtır. Resmin genel atmosferi, kaotik bir evrenin karmaşıklığını ve düzensizliğini vurgularken, fantastik bir ortam ve atmosferik tasarımla gök cisimlerini, güneşi ve hareketi çağrıştıran imgelerle desteklenmiştir.

Karanlık fon, akşamın gizemini ve melankolisini varoluşsal sorgulamalarla birleştirir. Işık ve gölgenin zıtlığı, iyi ve kötü, bilinç ve bilinçaltı arasındaki gerilimi öne çıkarır. Aydınlık noktalar ise hem dinamizm hem de estetik bir çekicilik katmaktadır. Bu çalışma, duygusal ve ekspresyonist bir anlayışla tasarlanmış olup, güçlü bir görsel etki sunmaktadır. Ezop masallarındaki gibi hayvan figürleri üzerinden anlatılan hikâyeler, insan aklı ile hayvan bedeni ve zihninin birleşimiyle mitolojik ve sembolik bir sentez yaratır. Figürlerin pozisyonları ve geometrik unsurlar, doğa ve yaşamı iç içe geçiren bir yapıyı yansıtır. Bu yönüyle, görsel melankoli, yalnızlık ve merak gibi kavramları işler ve izleyiciyi derin bir düşünceye davet eder.

İstem ve Analizi

İstem: “Dramatik ışıklandırma altında, ifadeli pozlarla, sembolik mürekkep benzeri unsurlarla kedi başlı bir adam çiz. Beyaz, yumuşak tüylü kedi başı, derin düşünceli gözleri ve hafifçe aralanmış meraklı bir ağzıyla melankolik bir ifade taşır. Zihnindeki üçgen, kare ve nokta gibi gerçeküstü şekiller varoluşun anlamını sorgulayan karmaşık bir bilinç dünyasını temsil eder. Yanındaki

gri kedi, belirsizliğin getirdiği huzur ve içsel keşifle adamın rehberi olur. Siyah-beyaz monokrom geçişlerle ifade edilen bu şekiller, yeniden doğuşu simgeler; izleyiciyi kendi içsel derinliklerine dokunmaya davet eder.”

Görsel 8: Melankolik ve gizemli bir atmosfer sunar. Siyah, beyaz ve sarı tonlarının dengeli kullanımı, dramatik bir etki yaratırken, figürlerin yerleşimi ve ışık-gölge oyunları izleyiciyi derin düşüncelere davet eder. İnsan ve kedi figürleri, merkezdeki ayın altında etkileşim halindedir. Kedinin sabit duruşu bilgelik ve sezgiyi temsil ederken, insan figürünün soyut çizgileri içsel bir arayışı ifade eder. Çizgilerin yönü ve dağılımı, figürlerin etrafında bir hareket hissi yaratır. Spiral şekilde betimlenen ışık kaynağı, kozmik bir dengeyi ve bilinmeyi çağırıştırır. İnsan figürü detaylı bir şekilde işlenmiş, ancak beden kısmı soyut çizgilerle bir ağaç gibi resmedilmiştir. Bu durum, insanın doğayla bütünleşme arayışını veya köklere dönüş metaforunu akla getirir. Görsel, izleyicide melankoli, yalnızlık ve merak duyguları uyandırır.

Kompozisyon, figürlerin farklı ölçeklerde sunulmasıyla dikkat çeker. İnsan figürü kediden daha büyük çizilmiştir ve bu hiyerarşi, kedi ve insan arasındaki güç dengesine dair yorumlara açıktır. Figürler arasındaki kesintisiz iletişim, karanlık ve gizemli atmosferi destekler. Bu bağlamda, insan figürü varoluşsal sorgulamalar içinde betimlenmiş, kedi ise mitolojik bir kahraman veya rehber olarak öne çıkmıştır. Gökyüzünde yer alan spiral biçim, görsele hem hareket hem de derinlik kazandırarak izleyicinin dikkatini merkeze çeker. Spiral ve soyut çizgiler, hem kozmik hem de bilinçaltı temalarla ilişkilendirilebilir. Görseldeki boşluklar, izleyicinin dikkatini figürler arasında yoğunlaştırırken, kompozisyonun sadeliği ve dengesi hikâyeyi güçlendirir.

Genel atmosfer, düşündürücü ve ürkütücü unsurlarla melankoli hissini birleştirir. Sanatsal teknikler, güçlü bir üslup ve stil anlayışını yansıtırken, çizgilerin ince işçiliği görsel bütünlüğü artırır. Spiral ışık kaynağının varlığı, karanlık atmosferin içinde az da olsa bir umut ışığı sunar. Gerçeküstü ve soyut anlayış, görselde tutarlı bir şekilde işlenmiştir.

İstem ve Analizi

İstem: “Dramatik ışıklandırma altında, ifadeli pozlarla, sembolik mürekkep benzeri unsurlarla kedi başlı bir adam çiz. Beyaz tüylü kedi başı, büyük ve derin düşünceli gözleri, hafifçe aralanmış meraklı ağzı ve melankolik ifadesiyle dikkat çeker. Zihninde beliren üçgen, kare ve nokta gibi gerçeküstü şekiller, karmaşık bir bilinci yansıtır. Adamın düşünceleri, siyah-beyaz geçişlerle monokrom şekillere dönüşerek onun kendini daha net anlamasını sağlar. Gri kedi yanında durur ve göğe bakar; izleyiciye, kendi içsel yolculuklarında daha fazla derinlik bulmaya davet eder.”

Görsel 9: İzleyiciyi gerçeklik ve hayal arasındaki sınırları sorgulamaya davet eden, sürreal ve gizemli bir atmosfer sunmaktadır. Ön planda yer alan kedi figürü, görselin ana odağıdır ve arka planda belirsiz bir insan figürü ile spiral şekillerle çevrilidir. Kedinin baskın yerleşimi, onun sembolik anlamını vurgular. İnsan figürü ise küçük ve gölgeli bir şekilde tasvir edilerek, insanın evrendeki yerini sorgulayan bir imge haline gelir. Siyah, beyaz ve sarı tonlarından oluşan renk paleti, dramatik bir atmosfer yaratır. Sarı tonlar enerji ve ışığı ifade ederken, siyah ve beyazın kontrastı soyut ve figüratif unsurları güçlendirir. Spiral ışık kaynakları ve ışık-gölge oyunları, kozmik bir hareket hissi uyandırır. Kedinin parlak gözleri, bilgelik veya ruhani farkındalık simgesi olarak yorumlanabilir ve izleyiciyle görsel bir bağ kurar. Kedinin sakin yüz ifadesi, sezgi ve bireysel özgürlüğün sembolü olarak dikkat çeker.

İnsan figürü yalnızlık, sorgulama ve varoluşsal arayışı temsil eder. Onun karanlık ve küçük konumu, evren karşısındaki çaresizliği çağırıştırır. Kedinin büyük ölçeği ile insan figürünün küçüklüğü arasındaki hiyerarşi, derin bir perspektif etkisi yaratır ve kediyi evrensel bir rehber veya güç olarak algılatır. Görseldeki çizgisel detaylar, özellikle kedinin tüyleri ve

çevresindeki spiral ışık desenleri, hareket hissini güçlendirir ve izleyiciyi eseri keşfetmeye teşvik eder. Zemindeki geometrik kare desenler, düzeni çağrıştırırken, insan figürünün bulunduğu bölgedeki belirsizlikle tezat oluşturur. Perspektif kullanımı etkileyicidir; figürlerin ölçek farkları ve mekânın tasarımı derin bir atmosfer yaratır.

Arka plandaki parlak daireler ve çizgiler, etkileşimi yoğunlaştırarak izleyicide merak uyandırır. Resmin melankolik, düşündürücü ve ürkütücü atmosferi, diğer görsellerdeki tematik sürekliliği sürdürmektedir. Kedi figürü, mitolojik bir güç veya bilge bir varlık olarak tasvir edilirken, insan figürü durgun ve hareketsiz bir şekilde, içsel bir mücadele veya çatışmanın yansımasıdır. Bu görsel, soyut ve gerçeküstü öğeleri bir araya getirerek izleyiciye çok katmanlı bir estetik deneyim sunar. Sembolizm ve bilinçaltına yapılan göndermeler, resmin ilgi çekici ve anlam yüklü bir yapıya sahip olduğunu gösterir. Kedinin bilgeliği ve insanın yalnızlığı arasındaki ilişki, görselin duygusal derinliğini ve düşünsel etkisini artırmaktadır.

İstem ve Analizi

Görsel 10

İstem: “Dramatik ışıklandırma altında, ifadeli pozlarla, sembolik mürekkep benzeri unsurlarla kedi başlı bir adam çiz. Büyük, düşünceli gözlere sahip ve yumuşak beyaz tüylü kedi başı hafifçe açık meraklı bir ağıza sahiptir. Zihninde beliren üçgen, kare ve nokta gibi gerçeküstü şekiller, varoluşun anlamını sorgulayan bir bilinci temsil eder. Siyah-beyaz ton geçişleriyle ifade edilen şekiller, izleyiciyi içsel derinliklere sürükler. Yanındaki gri kedi belirsizliğin özgürlüğünü simgeler ve izleyiciyi, varoluşun sürreal keşfine davet eder.”

Görsel 10, oldukça gerçeküstü ve distopik bir atmosfer sunuyor. Bir insan figürü ile bir kedi figürü arasındaki etkileşim, geometrik şekiller ve organik unsurların bir araya geldiği karmaşık bir mekânda gerçekleşiyor. Bu karşılaşma, izleyiciyi hem yalnızlık hem de varoluşsal sorular üzerine düşündürüyor. İnsan figürü, terk edilmiş bir mekânda yalnız başına durarak yalnızlık, yabancılaşma ve varoluşsal bir boşluk hissi yaratıyor. Görseldeki geometrik şekiller ve organik unsurların birleşimi, gerçeklik ile hayal arasındaki sınırı bulanıklaştırarak gizemli bir atmosfer oluşturuyor ve izleyiciyi farklı yorumlamalara yönlendiriyor. İnsan figürünün başındaki organik yapı ise, bir dönüşüm veya evrim sürecini simgeliyor olabilir, insanın doğa ile olan ilişkisini ve değişen kimliğini temsil edebilir. Sanatsal teknikler açısından, görseldeki mantık dışı öğeler ve gerçeküstü atmosfer, gerçeküstü akıma gönderme yapıyor; siyah-beyaz ve sarı renklerin kontrastı görsele derinlik ve dramatiklik katıyor. Perspektifin gerçekçi olmayan bir şekilde kullanılması, izleyicinin kafasını karıştırarak gerçeküstü atmosferi güçlendiriyor. Görsel, güçlü bir etki yaratıyor ve izleyiciyi düşünmeye teşvik ediyor; gerçeküstü tarz ve distopik atmosfer, özgün bir karakter kazandırıyor.

Sonuç

Bu çalışmada kullanılan AI uygulamasının esnek müdahale imkânı sunduğu ve çok yönlü bir yapıya sahip olduğu tespit edilmiştir. Adobe ve Firefly gibi platformların görsel üretim süreçlerindeki etkinliği ve müdahale edilebilirliği, yapısal tutarlılık açısından önemli avantajlar sağlamaktadır. Bunun yanında; sanatçılar için bu platformları etkili bir şekilde kullanabilmek ve kişisel üsluplarını yansıtmak hâlâ temel bir sorunsal olarak öne çıkmaktadır. Çalışma kapsamında üretilen görsellerin olumlu yönleri dikkat çekicidir; Görsellerde kedi figürü merkezî bir konumda yer alarak organik ve geometrik formlar arasında melankolik ve düşündürücü bir atmosfer yaratırken, ışığa bakan insan figürü görsel anlatıyı güçlendiren önemli bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Bu unsurlar, metinle görsel arasındaki ilişkiyi derinleştiren başarılı bir kompozisyon oluşturmuştur.

Bununla birlikte Mekân tasarımlarında benzer atmosferik çözümler üretilmiştir. Bu durum üslupsal bir birliktelik oluştururken bazı çalışmalarda “tekrar eden” kompozisyon anlayışlarını da beraberinde getirmiştir. Bununla birlikte, bu üslup birliği çalışmaların daha kolay anlaşılmasını sağlayan bir etken olarak da değerlendirilebilir. Görsel örüntülerin ve estetik ilerlemelerin zaman zaman yetersiz kalması, istem tasarımıındaki eksikliklerden

kaynaklanıyor olabilir. Özellikle figürlerin ve temaların aynı karakterler etrafında yoğunlaşması, duyuşal deneyimin eksilmesine işaret etmektedir. Örneğin, kedi ve insan figürlerinin tekrarlayan temalar etrafında kurgulanması estetik olarak güçlü mesajlar üretse de, belirgin bir tekrar etkisi yaratmaktadır. Bu durum, istemlerin yeniden düzenlenmesi veya algoritmik düzenleme ihtiyacını göstermekte ve ilerleyen çalışmalarda daha dinamik ve farklı içeriklerin ele alınması gerektiğine işaret etmektedir. İncelenen görsellerde soyut ve gerçeküstü temaların, istem tasarımına özgü unsurlarla harmanlandığı gözlemlenmiştir.

Araştırmacılar için, istemlerin kelime düzeyinde düzenlenmesi ve görsel estetikle uyumlu bir yapı oluşturulması kritik bir inceleme alanıdır. Algoritmaların aynı istemlere rağmen farklı sonuçlar üretebilmesi, estetik tutarlılık açısından dikkatle ele alınması gereken bir meseledir. Özellikle, bir illüstrasyonun mesajını açık bir şekilde iletebilmesi için biçim ve içerik bütünlüğünün sağlanması gereklidir. Geleneksel sanat üretiminde olduğu gibi, AI destekli üretimlerde de her sanatçının kendine özgü bir üslubu bulunmakta ve bu üslup, algoritmalara uygun istemlerle daha anlamlı sonuçlar üretebilmektedir.

AI üretimleri, estetik algıyı yeniden şekillendiren bir araç ve aynı zamanda yaratıcı bir keşif alanıdır. Estetik deneyim, bireysel ve evrensel algı ilkelerinin kesişiminde değerlendirilirken, AI bu deneyimi yeniden inşa eden bir katalizör işlevi görmektedir. AI destekli üretimler, yalnızca görsel bir nesne yaratmanın ötesine geçerek estetik anlamda derinlikli bir diyalog sunmaktadır. İnsan zihninin sezgisel katılımı ile bu üretimler, bireysel ve kolektif algı arasında bir köprü oluşturarak estetik deneyimi hem bireysel hem de evrensel düzeyde yeniden şekillendirmektedir. Bu bağlamda AI, sanatla izleyici arasındaki estetik diyalogda dönüştürücü bir rol üstlenmektedir.

Kaynakça

- Alpaydın, E. (2020). Yapay öğrenme: *Yeni AI*. Tellekt.
- Antmen, A. (2013). Sanatçılardan yazılar ve açıklamalarla: 20. yüzyılda Batı sanatında akımlar (5. baskı). Sel Yayıncılık.
- Aslan, E. (2019). AI resimleri ve sanatın başkalaşan mecrası üzerine. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (42), 231-242.
- Badiou, A. (2004). Etik: Kötülük Kavrayışı Üzerine Bir Deneme. (B. Oral Doğan, çev.) İstanbul: Metis Yayınları. (İlk basım: Mart 2004, Üçüncü basım: Aralık 2013). ISBN 978-975-342-444-8.

- Becker, H. S. (2013). Sanat Dünyaları. Sanat ve Kuram Dizisi: 34. Ayrıntı Yayınları. Çeviren: Evren Yılmaz.
- Benjamin, E. (2015) Teknik Olarak Yeniden-Üretilbilirlik Çağında Sanat Yapıtı, Zeplin Kitap
- Bowden, M. (2023). A review of textual and voice processing algorithms in the field of natural language processing. *Journal of Computing and Natural Science*, 3(4), 194. <https://doi.org/10.53759/181X/JCNS202303018>
- Braguez, J. (2023). AI as a creative partner: Enhancing artistic creation and acceptance. In *Proceedings of The Barcelona Conference on Arts, Media & Culture 2023*.
- Eroğlu, Ö. (2017) Sanatta Üslup, Tekhne yayınları, İstanbul.
- Gjorgjeski, V. (2024). Art redefined: AI's influence on traditional artistic expression. *International Journal of Art and Design*, 1(1), 49–60. <https://doi.org/10.69648/SWW7235>
- Grau, O. (2003). Virtual art: From illusion to immersion (G. Custance, Trans.; Rev. and expanded ed.). The MIT Press.
- Guo, Y., Liu, Q., Chen, J., Xue, W., Fu, J., Jensen, H., ... & Xu, J. (2022). Pathway to future symbiotic creativity. *arXiv preprint arXiv:2209.02388*.
- Gülpınar, Ş., & Boyraz, B. (2024). Sanatın dijital çağda yeniden tanımlanması: AI perspektifinden bir inceleme. *Yıldız Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 1-14.
- Ha, A. Y. J., Passananti, J., Bhaskar, R., Shan, S., Southen, R., Zheng, H., & Zhao, B. Y. (2024). Organic or Diffused: Can We Distinguish Human Art from AI-generated Images?. *arXiv preprint arXiv:2402.03214*.
- Hegel, G. W. F. (2012). Estetik: Güzel sanat üzerine dersler (T. Altuğ & H. Hünler, Çev.; 2. basım). Payel Yayınları. (Orijinal eser 1975'te yayımlanmıştır).
- Kagan, M. (1993). Estetik ve Sanat Dersleri, Çev. Çalışlar, A., İmge Kitabevi, Ankara
- Kuban, D. (2002). Mimarlık Kavramları: Tarihsel Perspektif İçinde Mimarlığın Kuramsal Sözlüğüne Giriş (6. baskı). İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları. ISBN 975-7438-09-X.
- Kuçuradi, İ. (2009). Sanata Felsefeyle Bakmak, Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları, Ankara
- Li, Y., Gu, J., & Wang, L. (2020). Research on artificial intelligence ethics in the field of art design. *Journal of Physics: Conference Series*, 1673(1), 012052. <https://doi.org/10.1088/1742-6596/1673/1/012052>
- Manovich, L. (2019). Defining AI arts: Three proposals. Retrieved from <https://arxiv.org/abs/1807.10201>
- McCarthy, J. (2007). From here to human-level AI. *Artificial Intelligence*, 171(18), 1174-1182. <https://doi.org/10.1016/j.artint.2007.10.009>
- Morandín-Ahuerma, F. (2022). What is artificial intelligence? *International Journal of Research Publication and Reviews*, 3(12), 1947-1951. <https://www.ijrpr.com>
- Park, J., Kang, H., & Kim, H. Y. (2023). Human, Do You Think This Painting is the Work of a Real Artist? *International Journal of Human-Computer Interaction*, 40(18), 5174–5191. <https://doi.org/10.1080/10447318.2023.2232978>
- Salzburg Global Seminar. (2024). *The Salzburg statement on artists shaping ethical AI futures*. Salzburg Global. Retrieved from <https://salzburgglobal.org/go/833-01>
- Shimamura, A. P., & Palmer, S. E. (Eds.). (2012). *Aesthetic science: Connecting minds, brains, and experience*. Oxford University Press.

- Sivertsen, C., Salimbeni, G., Løvlie, A. S., Benford, S., & Zhu, J. (2024). Machine learning processes as sources of ambiguity: Insights from AI art. *Proceedings of the CHI Conference on Human Factors in Computing Systems (CHI '24)*, Honolulu, HI, USA. <https://doi.org/10.1145/3613904.3642855>
- Sözen, M., & Tanyeli, U. (1999). Sanat Kavram Sözlüğü: Resim-Heykel-Mimarlık, Geleneksel Türk Sanatları, Uygulamalı Sanatlar. 5. Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi. ISBN 975-14-0343-X.
- Stocker, G., Jandl, M., & Hirsch, A. J. (Eds.). (2023). *The practice of art and AI*. Ars Electronica.
- Tunalı, İ. (1984). Sanat ontolojisi. Sosyal Yayınlar.
- Zweig, S. (1949). Yaratıcılığın Sırları. İstanbul: Remzi Kitabevi. Çeviren: Melahat Özgü.
- Zylinska, J. (2020). AI art: Machine visions and warped dreams. Open Humanities Press. <https://doi.org/10.5555/ZYLINSKA2020>

İnternet

- https://aiartmagazine.org/the-art-of-algorithms-understanding-the-impact-of-ai-on-aesthetics-and-visual-culture/?utm_source=chatgpt.com, 24.10.2024 Tarihinde İnternette indirildi.
- <https://bilimgenc.tubitak.gov.tr/makale/yapay-zekâ-ve-resim-sanati?v=1.0.12>, 20.10.2024 Tarihinde İnternette indirildi.
- <https://goldpenguin.org/blog/ai-vs-human-art/24.9.2024> Tarihinde İnternette indirildi.
- https://kolektifhouse.co/komag/yapay-zekâ-ve-sanat-algoritmalar-yaratıcılığı-nasil-yeni-den-tanimliyor?utm_source=chatgpt.com, 14.10.2024 Tarihinde İnternette indirildi.
- <https://mediaengagement.org/research/the-ethics-of-ai-art/24.8.2024> Tarihinde İnternette indirildi.
- <https://news.harvard.edu/gazette/story/2023/08/is-art-generated-by-artificial-intelligence-real-art/15.11.2024> Tarihinde İnternette indirildi.
- <https://www.britannica.com/topic/uncanny-valley>, 24.9.2024 Tarihinde İnternette indirildi.
- <https://www.laetro.com/blog/ai-art-vs-human-art>, 24.8.2024 Tarihinde İnternette indirildi.
- <https://www.salzburgglobal.org/news/topics/article/the-future-of-creative-expression-and-ethics-in-ai>, 24.7.2024 Tarihinde İnternette indirildi.
- https://www.soylentidergi.com/yapay-zekâ-ve-sanatin-bulustugu-nokta-yapay-zekâ-sanat-uretebilir-mi/?utm_source=chatgpt.com, 24.9.2024 Tarihinde İnternette indirildi.
- Not: 1.** “Adobe Firefly AI (lisanslı sürüm), araştırma kapsamında kullanılan ve üretim gerçekleştirilen programdır. İlgili üretimler, programların üstünlük veya yetersizliklerinin kıyaslanmasını amaçlamamakta, aksine, programın farklı örnekler üretme kapasitesine dair bir yöntem analizi sunmaktadır. Ayrıca, odak çalışma ve bilimsel araştırmanın gereği olarak, araştırma belirli sınırlandırmalarla çerçevelendirilmiştir. Bu sınırlandırmaların bulunmaması durumunda, programın daha kapsamlı, işlevsel ve estetik açıdan zengin üretimler ortaya koyabileceği kanaatine varılmıştır.”
- Not: 2.** “Bu makalenin “Yazım Kontrolü” sürecinde OpenAI’nin ChatGPT-4 aracı kullanılmıştır. Ancak, deneysel yorum, içerik ve analiz yazarın sorumluluğundadır.”